

HYVÄ ELÄMÄ – TURVALLINEN ARKI

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS
SISÄISEN TURVALLISUUDEN STRATEGIASTA
5.10.2017

Suomi
Finland
100

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 15/2017

Sisäministeriön julkaisu 15/2017

Sisäinen turvallisuus

HYVÄ ELÄMÄ – TURVALLINEN ARKI

**VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS
SISÄISEN TURVALLISUUDEN STRATEGIASTA
5.10.2017**

Suomi
Finland
100

Sisäministeriö

ISBN Nid.: 978-952-324-137-4

ISBN PDF: 978-952-324-138-1

Taitto: Aivan Oy

Helsinki 2017

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Sisäministeriö	5.10.2017	
Julkaisun nimi	Hyvä elämä – turvallinen arki Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 15/2017		
Diaari/hankenumero	SM030:00/2016	Teema	Sisäinen turvallisuus
ISBN painettu	978-952-324-137-4	ISSN painettu	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-138-1	ISSN PDF	2341-8532
URN-osoite			
Sivumäärä	52	Kieli	suomi
Asiasanat	sisäinen turvallisuus, periaatepäätös, poliisi, maahanmuutto, rajaturvallisuus, pelastustoimi		
<p>Sisäisen turvallisuuden strategia on tiekartta, jonka avulla pyritään siihen, että Suomesta tulee hallitusohjelman 29.5.2015 vision mukaisesti maailman turvallisin maa elää, asua, yrittää ja tehdä työtä. Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan strategiassa niitä yhteiskunnan ominaisuuksia, joiden johdosta väestö voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.</p> <p>Strategiassa on ennakointiosuus, jossa kuvataan Suomen sisäiseen lähitulevaisuudessa vaikuttavat muutosvoimat. Strategian toimenpideohjelmassa on kahdeksan toimenpidekokonaisuutta ja yhteensä 39 toimenpidettä, joilla nämä muutosvoimat hallitaan niin, että strategian tavoite saavutetaan.</p> <p>Hyvä sisäinen turvallisuus koostuu lukuisista eri osatekijöistä. Strategia on valtioneuvoston periaatepäätös, joka täydentää aiempia turvallisuutta koskevia päätöksiä ja linjauksia niiltä osin kuin nämä eivät riittävällä tavalla vastaa strategiatyössä tunnistettuihin muutosvoimiin. Näin ollen strategia käsittelee ainoastaan osaa sisäiseen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Strategia toimeenpannaan valtionhallinnossa osana eri hallinnonalojen toiminnan ja talouden suunnittelua sekä tulosohjausta. Muiden vastuutahojen osalta toimeenpano toteutetaan kumppanuusperusteisesti verkostoyhteistyössä.</p>			
Kustantaja	Sisäministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnerberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Inrikesministeriet	5.10.2017
Publikationens titel	Hyvä elämä – turvallinen arki Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017	
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikation15/2017	
Diarie-/projektnummer	SM030:00/2016	Tema Den inre säkerheten
ISBN tryckt	978-952-324-137-4	ISSN tryckt 2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-138-1	ISSN PDF 2341-8532
URN-adress		
Sidantal	52	Språk Finska
Nyckelord	inre säkerhet, principbeslut, polisen, invandring, gränsförvaltning, civilskydd	
<p>Strategin för den inre säkerheten är en färdplan som har gjorts upp för att Finland, enligt visionen i regeringsprogrammet 29.5.2015, ska bli världens tryggaste land när det gäller levande, boende, företagande och arbete. Med intern säkerhet avses i strategin de egenskaper hos samhället som gör att befolkningen kan åtnjuta de rättigheter och friheter som rättssystemet garanterar, utan att känna sig rädd eller otrygg på grund av brottslighet, störningar, olyckor eller nationella eller internationella företeelser.</p> <p>Strategin innehåller en prognos som beskriver de förändringskrafter som inom en nära framtid kan påverka den interna säkerheten i Finland. Åtgärdsprogrammet för strategin innefattar åtta åtgärdsdelar och sammanlagt 39 åtgärder för att hantera dessa förändringskrafter så att målet för strategin kan uppnås.</p> <p>En bra intern säkerhet utgörs av flera olika delfaktorer. Strategin är statsrådets principbeslut som kompletterar tidigare beslut och riktlinjer för säkerheten till den del dessa inte tillräckligt bra svarar mot de förändringskrafter som har identifierats i strategiarbetet. Strategin behandlar med andra ord endast en del av frågorna kring den interna säkerheten. Strategin genomförs i statsförvaltningen som en del av verksamhets- och ekonomiplaneringen och resultatstyrningen inom olika förvaltningsområden. När det gäller de övriga ansvariga parterna genomförs strategin i ett partnerskapsbaserat nätverkssamarbete.</p>		
Förläggare	Inrikesministeriet	
Tryckort och år	Lönnerberg Print & Promo, 2017	
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

DESCRIPTION SHEET

Published by	Ministry of the Interior	5.10.2017	
Title of publication	Hyvä elämä – turvallinen arki Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017		
Series and publication number	Ministry of the Interior publications 15/2017		
Register number	SM030:00/2016	Subject	Internal security
ISBN (printed)	978-952-324-137-4	ISSN (printed)	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-138-1	ISSN (PDF)	2341-8532
Website address (URN)			
Pages	52	Language	Finnish
Keywords	internal security, government resolution, police, migration, rescue services, border security		
<p>The Internal Security Strategy is a road map for ensuring that Finland will be the safest country in the world for living, working and entrepreneurship, as envisaged in the Government Programme of 29 May 2015. In the Strategy, internal security refers to those aspects of society that ensure everyone can enjoy the rights and freedoms guaranteed by the rule of law without fear or insecurity caused by crime, disorder, accidents or national or international events.</p> <p>The Strategy also includes a foresight section describing the forces of change that are likely to influence internal security in Finland in the near future. The Strategy's action plan has eight sets of measures and a total of 39 actions for managing these forces of change and thus enabling the objective of the Strategy to be achieved.</p> <p>Good internal security consists of numerous different elements. The Strategy is a government resolution intended to complement the previous decisions and policy outlines on security, ensuring that these sufficiently address the forces of change recognised in the strategy work. Therefore, the Strategy does not cover all internal security issues. The Strategy will be implemented as part of the operational and financial planning and performance management of the various administrative branches of central government. In respect of other parties involved, the implementation will take place on partnership basis through networked cooperation.</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Printed by (place and time)	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

SISÄISTÄ TURVALLISUUTTA LUODAAN YHTEISTYÖSSÄ

Turvallisuus on vakaan ja hyvinvoivan yhteiskunnan kivijalka. Hyvä sisäinen turvallisuus tarkoittaa sitä, että väestö voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta. Se on mahdollista saavuttaa ainoastaan eri toimijoiden yhteistyön tuloksena.

Valtioneuvosto antoi toukokuussa 2016 eduskunnalle Suomen kaikkien aikojen ensimmäisen selonteon sisäisestä turvallisuudesta. Selonteossa arvioitiin turvallisuusympäristömme uusia haasteita erityisesti sisäministeriön hallinnonalan ja sen tuottamien palvelujen näkökulmasta.

Nyt käsillä oleva sisäisen turvallisuuden strategia on sisäisen turvallisuuden selonteon jatke. Siinä missä edellä mainittu selonteko keskittyi arvioimaan erityisesti sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaa ja tarpeita muuttuvassa ympäristössä, tämä strategia tarkastelee sisäistä turvallisuutta laajan turvallisuuskäsityksen näkökulmasta.

Sisäisen turvallisuuden strategian valmistelun ollessa käynnissä eduskunnan hallintovaliokunta antoi edellä mainittua selontekoa koskevan mietintönsä (HaVM 5/2017 vp) ja eduskunta sen perusteella selontekoa koskevan kirjelmän (EK 8/2017 vp). Huhtikuussa 2017 hallitus julkaisi lisäksi toimintasuunnitelman vuosille 2017–2019, jossa turvallisuus nostettiin näkyvään asemaan. Lisäksi hallintovaliokunta on sisäministeriötä kuultuaan antanut lausunnon strategiassa huomioitavista seikoista (HaVL 22/2017 vp). Näiden asiakirjojen linjaukset on otettu huomioon tässä strategiassa.

Sisäisen turvallisuuden strategian valmistelu aloitettiin syksyllä 2016. Strategian ennakointityössä tunnistetun mukaisesti ympäröivä maailma on jo selonteon antamisen jälkeen muuttunut paljon. Kehitys ja tapahtumat ovat osoittaneet, että turvallisuudesta huolehtiminen on yhä tärkeämpää.

Strategia korostaa sitä, että lähes kaikki yhteiskuntapoliittinen päätöksenteko on myös turvallisuuspäätöksentekoa, eikä Suomen sisäistä turvallisuutta luoda ja ylläpidetä pelkästään turvallisuusviranomaisten toimin, vaan luottamusyhteiskuntamme monialaisen yhteistyön avulla. Yhdessä tekeminen kaikilla hallinnon tasoilla on sisäisen turvallisuuden strategian ja toimenpideohjelman valmistelun ja toteuttamisen ydin.

Strategian valmisteluun osallistui noin 100 asiantuntijaa, jotka edustivat yli 30 eri organisaatiota mukaan lukien viranomaiset, järjestöt ja elinkeinoelämä. Strategian toimenpiteitä valmisteltiin kolmessa asiantuntijaryhmässä. Strategian ohjausryhmä (liite 1) käsitteli asiantuntijaryhmien ehdotukset, minkä perusteella sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä hyväksyi ohjelmaluonnoksen. Strategiaa koskeva periaatepäätös tehtiin valtioneuvoston istunnossa.

PAULA RISIKKO

Sisäministeri

SISÄLLYS

1.	SISÄISEN TURVALLISUUDEN TAVOITE: SUOMI ON MAAILMAN TURVALLISIN MAA	10
2.	TURVALLISUUS MUUTTUVASSA MAAILMASSA	19
2.1	GLOBAALIT MEGATRENDIT	19
2.2	SUOMEN KEHITYS	22
2.3	SISÄISEN TURVALLISUUDEN MUUTOSVOIMAT JA UHAT	30
3.	TOIMENPIDEOHJELMA	35
	LIITE	50

1. SISÄISEN TURVALLISUUDEN TAVOITE: SUOMI ON MAAILMAN TURVALLISIN MAA

Sisäisen turvallisuuden strategia on tiekartta, jonka avulla pyritään siihen, että Suomesta tulee hallitusohjelman 29.5.2015 vision mukaisesti maailman turvallisin maa elää, asua, yrittää ja tehdä työtä.

Strategian ennakointiosuudessa (luku 2) on tutkimuksiin ja selvityksiin perustuen tunnistettu Suomeen tulevana vuosina keskeisesti vaikuttavia megatrendejä ja muutosvoimia. Ennakointiosuuden lopussa tarkastellaan, miten muutosvoimat näkyvät nyt ja lähitulevaisuudessa ajankohtaisina turvallisuusuhkina. Kahdeksasta toimenpidekokonaisuudesta koostuvassa strategisessa toimenpideohjelmassa (luku 3) puolestaan esitetään toimenpiteet, joilla sisäisen turvallisuuden kannalta keskeisiin muutosvoimiin sekä turvallisuusuhkiin vastataan ja varaudutaan. Toimenpideohjelmalla pyritään entistä vaikuttavampaan turvallisuustyöhön suomalaisen yhteiskunnan keskeisiä voimavaroja - yhteistyötä ja luottamusta - hyödyntämällä sekä kehittämällä verkostomaisia toimintamalleja yhä paremmiksi. Toimenpideohjelma sisältää kaikkiaan 39 toimenpidettä. Ohjelman toimenpidekokonaisuudella Toimivaltuudet ja suorituskyky parannetaan myös sisäisen turvallisuuden viranomaisten suorituskykyä hallituksen toimintasuunnitelmassa 2017–2019 päätetyn turvallisuuden painopisteen mukaisesti. Tämä strategia toimenpiteineen korvaa sisäasiainhallinnon konsernistategian ja aiemman sisäisen turvallisuuden poikkihallinnollisen ohjelman.

Sisäisestä turvallisuudesta ei ole olemassa yhtä selkeästi vakiintunutta tai yksiselitteistä määritelmää. Perinteisessä tarkastelussa yhteiskunnan turvallisuus jakautui sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen. Valtiollisista toimijoista ulkoisesta turvallisuudesta huolehti puolustusvoimat ja sisäisestä pääasiassa poliisi. Suppeimmillaan, Suomen tasavallan alkutaipaleella sisäinen turvallisuus nähtiinkin sisäasiainhallinnon tehtävän kautta "yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämisenä eli yhteiskuntaa ja yksityisiä uhkaavain vaarain torjumisena valtion käsky- ja pakkovallan kautta"¹. Länsimaisen yhteiskunnan sekä pohjoismaisen hyvinvointi- ja oikeusvaltion kehittyessä yleinen käsitys sisäisestä turvallisuudesta on laajentunut kattamaan uhkien torjunnan lisäksi yksilöiden ja yhteisöjen mahdollisuudet nauttia kaikista perus- ja ihmisoikeuksistaan. Samalla käsite on laajentunut

kattamaan muutakin kuin sisäasiainhallinnon turvallisuustehtävän ja toimijakentän. Turvallisuuskäsitteen muutoksen voidaankin sanoa heijastavan yhteiskunnan yleistä kehittymistä. Tässä strategiassa sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan niitä yhteiskunnan ominaisuuksia, joiden johdosta väestö voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja kansallisista tai kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta. Määritelmä sisältää kaksi eri tekijää. Toisaalta siinä kuvataan asiat, joiden katsotaan voivan uhata sisäistä turvallisuutta - rikollisuus, häiriöt, onnettomuudet ja kansalliset sekä kansainväliset ilmiöt. Toisaalta niistä tarkastellaan sellaisia, jotka aiheuttavat tai ainakin voivat aiheuttaa pelkoa tai turvattomuutta. Aiemmin hyvä sisäinen turvallisuus voitiin nähdä uhkien poissaolona. Nykyisin myös se, miten koemme eri ilmiöt, on osa sisäistä turvallisuutta. Strategian lähtökohta onkin, että lukuisat sisäiset ja ulkoiset muutosvoimat muokkaavat jatkuvasti sekä yhteiskuntaamme että sitä, mitä pidämme sen hyväksyttävänä turvallisuusympäristönä. Tämä näkyy muun muassa niin, että vaikka sisäisen turvallisuuden ydinalueet, kuten yleinen järjestys ja turvallisuus sekä ihmisten oikeus elämään, fyysiseen koskemattomuuteen ja omaisuuden suojaan, pysyvät verrattain muuttumattomina, painotamme turvallisuudestamme puhuttaessa eri aikoina eri asioita. Esimerkiksi liikenteessä vuosittain menehtyneiden määrä on viime vuosikymmenen laskusta huolimatta vielä noin kaksinkertainen henkirikosten uhrien määrään verrattuna, mutta väkivaltaan liittyvät huolet ja pelot nousevat useammin keskusteluissamme esiin.

Hyvä sisäinen turvallisuus syntyy monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät muun muassa turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, väestön yhdenvertaisuus, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin kun sitä tarvitaan, ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavaa päätöksentekoa ja toimenpiteitä tehdään siis lähes kaikilla yhteiskuntapolitiikan alueilla. Erityisesti turvallisuusongelmien juurisyyt eli se, miten paljon erilaisia turvallisuusongelmia yhteiskunnassamme syntyy ja millaisia ne ovat, juontuvat muista kuin ensisijaisesti turvallisuuteen liittyvistä ratkaisuksista. Varsinaisilla turvallisuuteen liittyvillä päätöksillä vaikutetaan usein ennemminkin siihen, miten syntyneisiin turvallisuusongelmiin vastataan. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat jatkuvasti enenevässä määrin myös ilmiöt ja päätökset, jotka syntyvät Suomen rajojen ulkopuolella. Joillakin sisäisen turvallisuuden osa-alueilla kehitys on täysin riippuvaista kansainvälisestä tilanteesta.

Sisäisen turvallisuuden osatekijöiden moninaisuudesta johtuen tällä strategialla ei ole tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista pyrkiä vaikuttamaan niihin kaikkiin. Strategia rajautuu tämän vuoksi niin, että sen kohteena ovat sellaiset ilmiöt, joissa arjen turvallisuuden kohdistuvat riskit ovat merkittävästi kohonneet edellisistä vuosista tai joiden arvioidaan lähitulevaisuudessa aiheuttavan haittaa koko yhteiskunnan tai laajan väestönosan turvallisuudelle ellei niihin ajoissa puututa. Suomen turvallisuusviranomaisten reagointikyky on hyvä ja strategian yksi painopiste on tämän turvaaminen myös muuttuvassa maailmassa. Kärjistetysti voidaan kuitenkin sanoa, että reaktiivisessa toiminnassa ollaan aina myöhässä.

Siksi strategiassa painotetaan myös juurisyiden tunnistamisen ja ymmärtämisen tärkeyttä. Parhaiten ja kustannustehokkaimmin yhteiskunnan turvallisuutta ylläpidetään ennalta estävin toimenpitein, juurisyihin vaikuttamalla. Vaikka juurisyihin liittyvä päätöksenteko ei kuulu tämän strategian piiriin, parannetaan sen toimenpiteillä turvallisuusvaikutusten arviointia ja huomiointia tällaisessa päätöksenteossa. Lisäksi strategiassa on sellaisia toimenpiteitä, joilla pystytään yhteistyötä parantamalla ennalta ehkäisemään juurisyistä kumpuavia ja ennakkoinnissa kohonneiksi tunnistettuja riskejä. Näitä ovat toimenpidekokonaisuudessa Arjen turvallisuus mainitut syrjäytymisestä aiheutuva rikollisuus, ikääntyneiden ja nuorten turvallisuus sekä kasvukeskusten segregatoriskit.

Suomi on useilla mittareilla jo nyt maailman turvallisin maa. Kuitenkin turvallisuuden tunne on heikentynyt.

Sisäisen turvallisuuden strategia annetaan valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Pääministeri Sipilän hallitus on päättänyt valtioneuvostotoimien strategioiden määrän vähentämisestä, jotta niissä tehtyjen linjausten toimeenpano ja vaikuttavuus pystytään varmistamaan. Turvallisuus on vakaan ja hyvinvoivan yhteiskunnan kivijalka, minkä vuoksi tämä strategia asettuu yhdeksi keskeisistä valtioneuvoston antamista, turvallisuutta koskevista linjauksista. Kuten edellä on esitetty, turvallisuutta on tarpeen

tarkastella useasta näkökulmasta. Näin ollen tämä strategia ei korvaa voimassa olevia aiempia turvallisuutta koskevia linjauksia ja päätöksiä, jotka tarkastelevat osin samoja asioita. Toinen strategiaan liittyvä raja onkin, että sen toimenpidekokonaisuudet täydentävät tai muuttavat tähänastisia päätöksiä, rakenteita ja toimenpiteitä niiltä osin kuin nämä eivät riittävällä tavalla vastaa tunnistettuihin muutosvoimiin perustuvaan kehitykseen tai ajankohtaisiin turvallisuusuhkiin. Kaikilla ministeriöillä on omalla toimialueellaan yhteiskunnan turvallisuuteen liittyviä tehtäviä eikä tässä strategiassa esitetä niihin muutoksia. Lisäksi kaikilla ministeriöillä on tehtäviä, jotka vaikuttavat edellä mainittuihin sisäisen turvallisuuden juurisyihin. Viime vuosina on päätetty lukuisista toimialakohtaisista ja poikkialueellisista turvallisuutta edistävästä toimenpiteistä, jotka ovat edelleen ajantasaisia. Tämän strategian täydentävän luonteen vuoksi sen toimenpideohjelmassa ei tuoda näitä kaikkia uudelleen esiin vaikka niillä on suuri merkitys kokonaisuudelle. Tällaisia ovat esimerkiksi eduskunnan linjaukset sisäisen turvallisuuden kehittämiseksi, yhteiskunnan turvallisuusstrategia, kansallinen terrorismitorjunnan strategia, toimenpideohjelma väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi, harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma, kyber- ja tietoturvallisuusstrategiat ja turvapaikkapoliittiset sekä maahanmuuttopoliittiset toimenpideohjelmat, liikenneturvallisuusstrategia, huoltovarmuuspäätökset, kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma, kansallinen rikosentorjuntaohjelma, hallituksen linjaukset nuorten syrjäytymisen vähentämiseksi sekä alkoholipoliittiset linjaukset.

Suomi on useilla mittareilla ja eri arvioissa jo nyt maailman turvallisin maa². Numeroiden valossa kehitys on ollut vahvan myönteistä viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Tämä on seurausta siitä pitkäjänteisestä ja järjestelmällisestä työstä, jota Suomessa on tehty turvallisen ja kilpailukykyisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseksi. Kuitenkin myös turvallisuuden tunne on tässäkin strategiassa käytetyn määritelmän mukaan sisäisen turvallisuuden ytimessä, ja se on viime vuosina heikentynyt. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat varsinaisen turvallisuustilanteen lisäksi laajemmat yhteiskunnalliset muutokset sekä erityisesti epävakaustekijät. Vuosituhannen vaihteen jälkeen suomalainen yhteiskunta on viimeaikaisesta taloustaantumasta huolimatta kehittynyt vakaasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Tähän tuli kuitenkin selkeä muutos 2010-luvun puolivälissä maailmanpoliittisen tilanteen muututtua. Muutos heijastuu poikkeuksetta lähes kaikissa viime vuosien turvallisuuden tunnetta mittaavissa tutkimuksissa - turvallisuuden tunne laskee. Laajojen muutosten ja epävarmuuksien ohella myös kansallisilla ja kansainvälisillä kriiseillä, onnettomuuksilla ja laajamittaisilla väkivallanteoilla on nykyajan verkottuneessa maailmassa entistäkin suurempi vaikutus turvallisuuden tunteeseen. Osa Suomelle uusista turvallisuusuuhkista, kuten terrorismi ja informaatiovaikuttaminen, pyrkivät nimenomaisesti hyväksikäyttämään tätä. Laskeneeseen turvallisuuden tunteeseen täytyy kyetä vastaamaan. Toinen turvallisuuden mittaamiseen liittyvä haaste on, että arjen toistuvat turvallisuusongelmat kasautuvat hyvin voimakkaasti pienelle väestönosalle. Tällöin keskiarvoihin ja kokonaismääriin perustuva tarkastelu ei anna koko kuvaa. Esimerkiksi alle viisi prosenttia väestöstä tekee yli puolet kaikista rikoksista ja 10 % väestöstä kokee yli kaksi kolmasosaa kaikesta väkivallasta. Lisäksi rikosten uhrin ja tekijät ovat usein samoja henkilöitä eri tilanteissa ja elämänvaiheissa. Tällaisen kasautumisen johdosta turvallisuutta täytyy kyetä tuottamaan nykyistä kohdennetummin niissä paikoissa ja väestöryhmissä, joissa turvallisuusongelmat yleisimmin esiintyvät.

Arjen toistuvat turvallisuusongelmat kasautuvat hyvin voimakkaasti pienelle väestönosalle.

Laajat häiriötilanteet ovat yhteiskunnan toiminnassa verraten vähäisiä poikkeuksia, ja sisäisen turvallisuuden kehittymiseen vaikuttavat ennemminkin yhteiskunnan usein vaikeasti havaittavat, hitaat muutokset. Tästä huolimatta onnettomuuksiin ja arjen häiriötilanteisiin varautuminen on myös keskeinen osa sisäistä turvallisuutta. Sen vuoksi tässä strategiassa tarkastellaan muutosvoimien lisäksi ajankohtaisia turvallisuusuuhkia ja strategia sisältää joitakin varautumiseen liittyviä toimenpiteitä. Varautumistoimet toteutetaan yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa päätettyä kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia noudattaen.

Sisäisen turvallisuuden ylläpidosta vastaavia viranomaisia ovat poliisi-, tulli-, pelastus-, rajavartiolaitos-, oikeus- ja vankeinhoitoviranomaiset, mutta tämän strategian taustalla olevan laajan turvallisuuskäsityksen mukaan myös sosiaali- ja terveys-, liikenne- ja viestintä-, opetus-, kulttuuri- ja nuoriso- sekä työ- ja ympäristöviranomaisilla on tärkeitä sisäisen turvallisuuden alaan liittyviä tehtäviä. Samoin järjestöjen toiminta edistää monin tavoin ihmisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Ne tuottavat turvallisuuden kannalta tärkeitä toimintoja ja palveluja sekä itsenäisesti että viranomaisten rinnalla. Elinkeinoelämä tuottaa

valtaosan ihmisten joka päivä tarvitsemista tuotteista sekä palveluista. Yritystoiminnan turvallisuus onkin sekä tärkeä osa arjen turvallisuutta että kansallinen kilpailukykytekijä. Strategia keskittyy toimenpiteisiin, joilla nämä yllä mainitut toimijat voivat vastata tunnistettuihin muutosvoimiin ja turvallisuusuhkiin.

Operatiivisen viranomaistoiminnan lisäksi turvallisuuden tekemisessä korostuvat aiempaa enemmän muun muassa kuntien rooli, järjestöjen ja eri hallinnonalojen yhteistyö sekä elinkeinoelämän ja tutkimuksen merkitys.

Suomen turvallisuusympäristö on kiistatta monimutkaistunut. Uudet haasteet ja tehtävät edellyttävät viranomaisilta asianmukaisia suorituskykyjä. Tämän strategian ennakoitutyössä ei ole ilmennyt mitään sellaista, jonka perusteella voitaisiin olettaa joidenkin totuttujen viranomaistehtävien olevan jäämässä pois.

Viranomaisten vähenevät resurssit ovat edelleen pääosin sidottuja vakiintuneiden kriittisten perustehtävien hoitamiseen. Uusiin monimuotoisiin turvallisuusuhkiin vastaaminen käyttää samoja rajallisia voimavaroja. Haasteellinen tilanne edellyttää viranomaisvoimavarojen huolellista uudelleenarviointia. Operatiivisen viranomaistoiminnan lisäksi turvallisuuden takaamisessa korostuvat aiempaa enemmän muun muassa kuntien rooli, järjestöjen ja eri hallinnonalojen yhteistyö sekä elinkeinoelämän ja tutkimuksen merkitys.

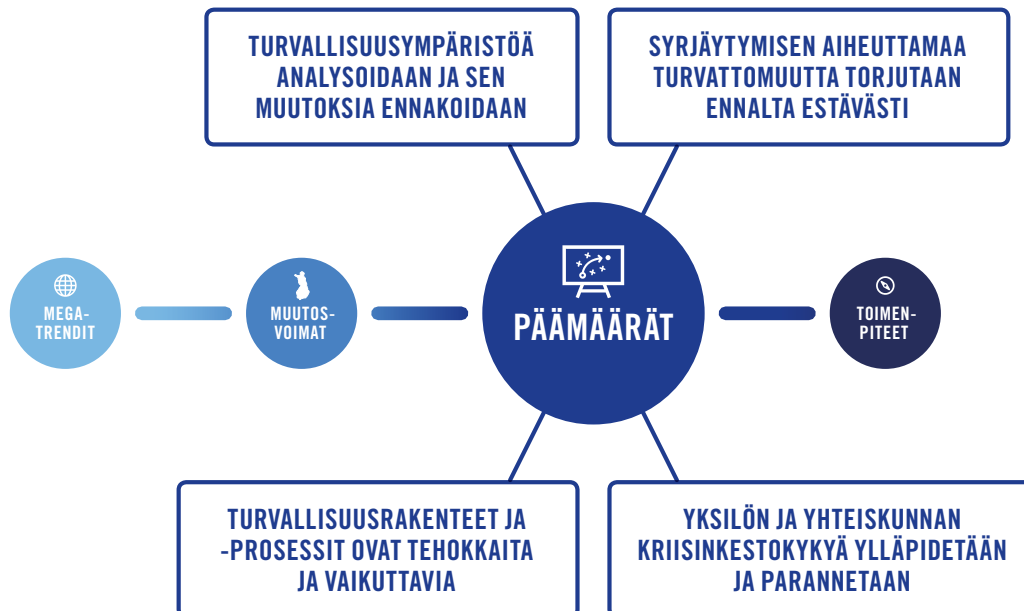
Strategian tavoitteen saavuttamiseksi – että Suomi on maailman turvallisin maa elää, asua, yrittää ja tehdä työtä on sille keskeisten muutosvoimien perusteella valittu seuraavat päämäärät:

- Turvallisuusympäristön analysointi ja sen muutosten ennakointi on ajantasaista ja vaikuttavaa.
- Monimuotoisen syrjäytymisen aiheuttamaa turvattomuutta ehkäistään.
- Turvallisuusrakenteet ja prosessit ovat tehokkaita ja tuottavia.
- Yksilön ja yhteiskunnan kriisinkestokykyä kehitetään yhteistyöllä.

Edellä mainittuja päämääriä palvelevat strategian toimenpiteet on määrä toteuttaa ennen vuonna 2020 eduskunnalle annettavaa seuraavaa selontekoa sisäisestä turvallisuudesta.

Osa toimenpiteistä on pysyvää toimintaa, ja niiden toimeenpano jatkuu tämän jälkeen. Toimenpiteiden tavoitteena on, että ennakoitiosiossa tunnistettujen ilmiöiden turvallisuusvaikutukset hallitaan siten, että Suomi on hallitusohjelman mukaisesti maailman turvallisin maa myös vuoden 2020 jälkeen ja että eduskunnan asettamat tavoitteet sisäiselle turvallisuudelle saavutetaan vuoteen 2025 mennessä.

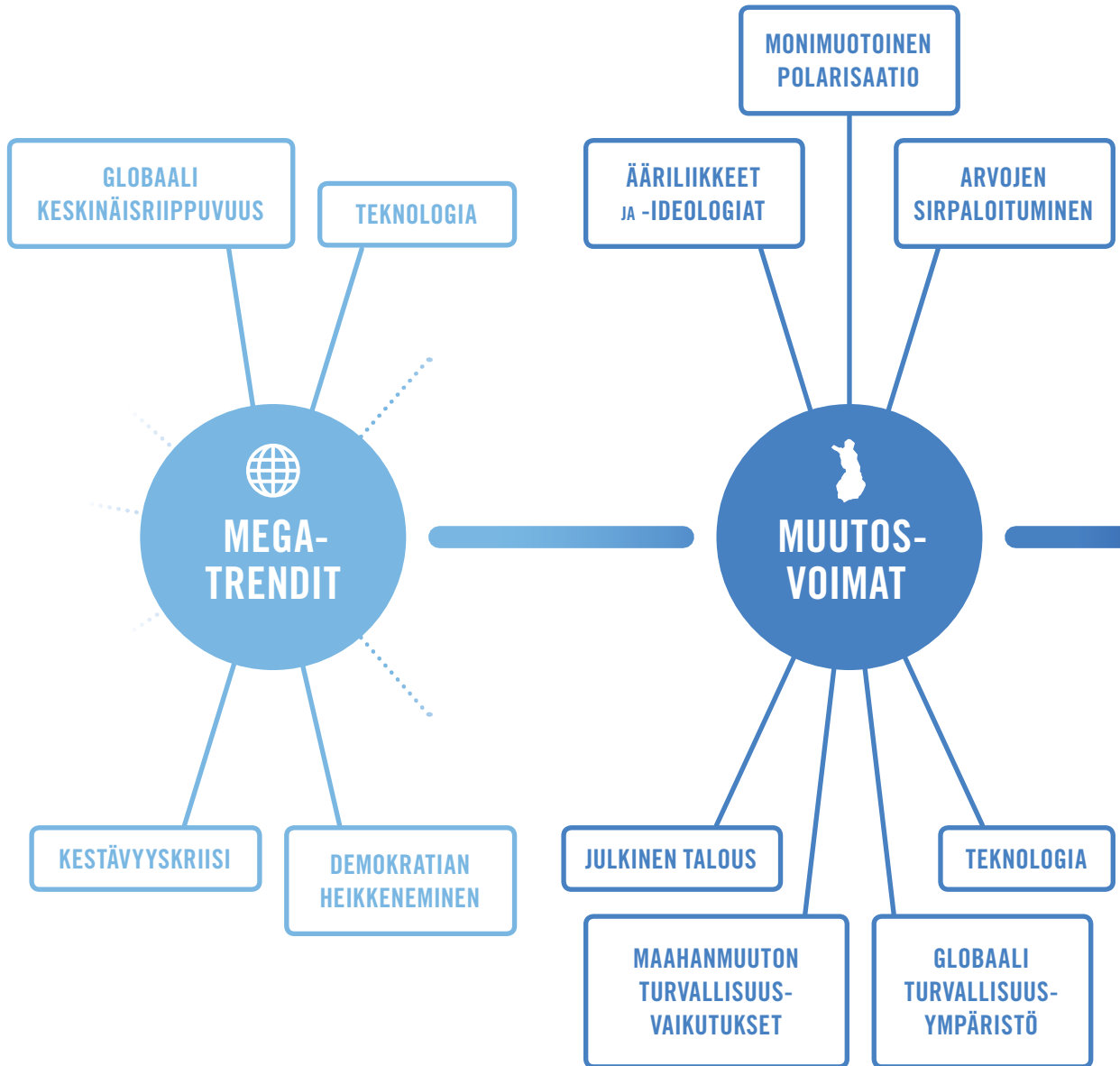
Sisäisen turvallisuuden strategia toimeenpannaan valtionhallinnossa osana eri hallinnonalojen toiminnan ja talouden suunnittelua sekä tulosoajasta. Muiden vastuutahojen osalta toimeenpano toteutetaan kumppanuusperusteisesti laajassa verkostoyhteistyössä. Sisäisen turvallisuuden strategiassa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon paikallisissa ja alueellisissa turvallisuussuunnitelmissa. Toimenpiteille laaditaan toimeenpanosuunnitelma, jossa konkretisoidaan aikataulut, eri toimenpiteiden toimeenpanoon osallistuvat tahot, menettelytavat ja rahoitus. Erikseen asetettava poikkihallinnollinen strategian ohjausryhmä vahvistaa toimeenpanosuunnitelman ja seurannan indikaattorit. Ohjausryhmä raportoi säännöllisesti strategian toimeenpanosta sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmälle.

- 1 Suomen hallinto-oikeus, Ståhlberg, 1915
- 2 esimerkiksi World Internal Security and Policy Report (WISP) sekä Maailman talousfoorumin (World Economic Forum) The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017

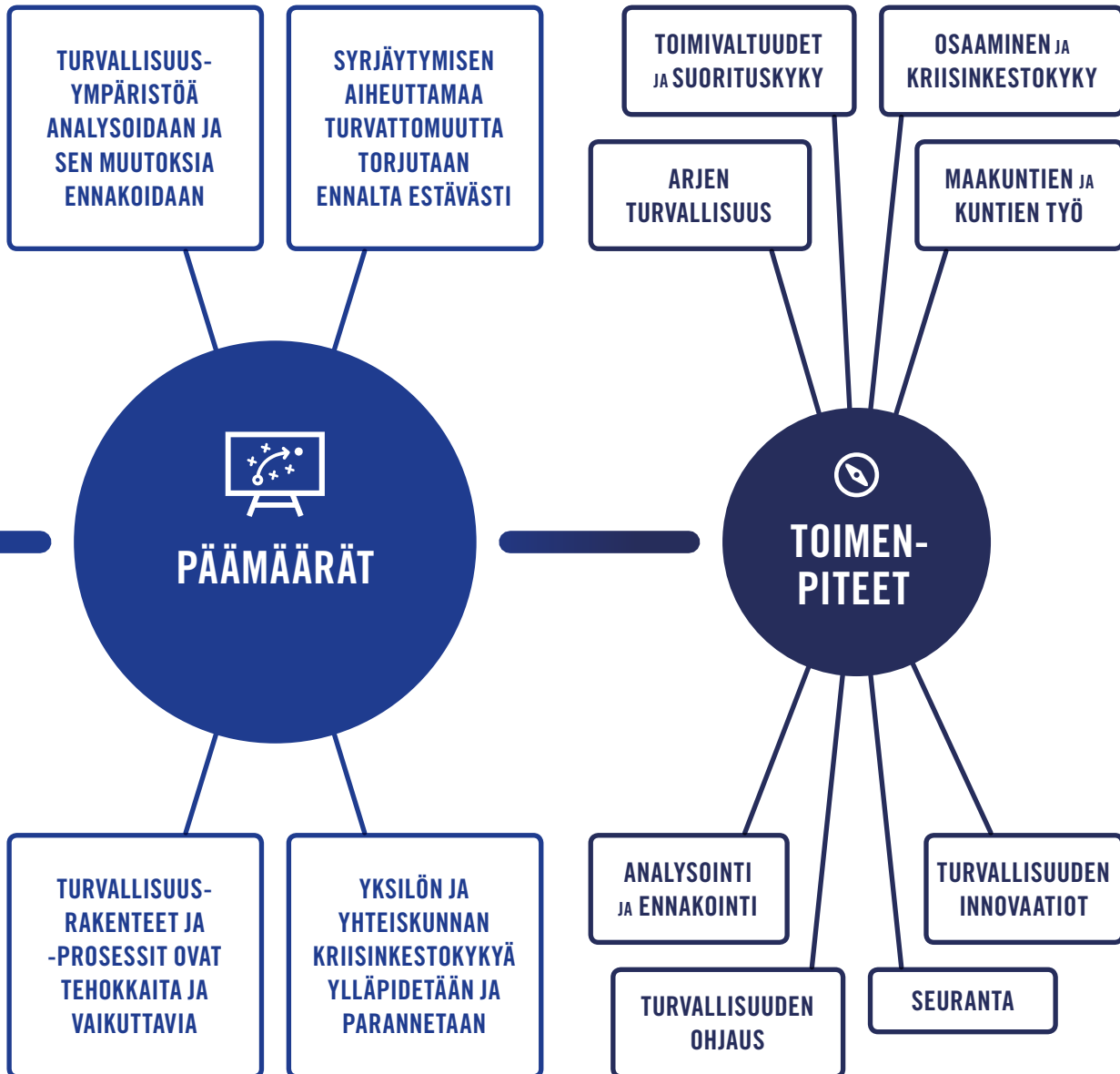

SISÄISEN TURVALLI

HYVÄ ELÄMÄ

SUUDEN STRATEGIA

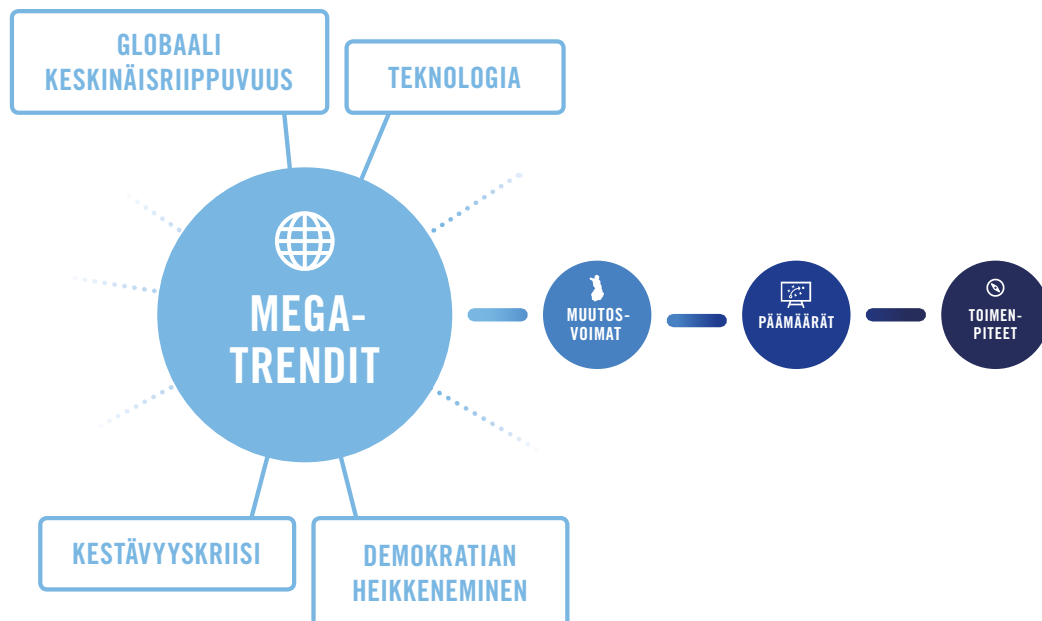
TURVALLINEN ARKI

2. TURVALLISUUS MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Turvallisuuteen liittyvälle keskustelulle ja tarkastelulle on tunnusomaista, että se seuraa ajankohtaisia uhkia ja huolia. Turvallisuuden kehitys ja muutokset eivät kuitenkaan ole muusta ihmiskunnan ja yhteiskuntien kehityksestä irrallisia alueita. Se, mitä pidämme turvallisuutena, ja miten sitä arvotamme, ovat pikemminkin seurausta muusta sosiaalisesta, teknologisesta, taloudellisesta, ekologisesta ja poliittisesta kehityksestä. Tämän vuoksi tässä luvussa tarkastellaan ensin tutkimuksissa ja selvityksissä tunnistettuja maailmanlaajuisia megatrendejä ja jäljempänä niiden merkitystä Suomen kehitykselle.

2.1 GLOBAALIT MEGATRENDIT

GLOBAALI KESKINÄISRIIPPUUUS

Keskinäisriippuvuus yhdistää maailman talouksia. Paljolti sen ansiosta maailma on nykyisin tasa-arvoisempi, vauraampi ja turvallisempi kuin koskaan. Perinteiset valtioiden väliset sodat, aseelliset konfliktit ja väkivalta ovat vähentyneet.

Valtioiden, yhteiskuntien ja yhteisöjen keskinäisriippuvuus tiivistyy edelleen, vaikka eriytymispyrkimykset nostavatkin päätään. Ihmiset, pääomat, tavarat, ideat ja palvelut liikkuvat yli rajojen.

Maailmantalouden painopiste on siirtynyt Atlantin ympäriltä Aasiaan. Kiina ja Intia ovat merkittäviä taloudellisia voimia. Euroopan taloustaantumaa ei ole näkyvillä selvää käännettä.

Suomi ei ole milloinkaan itsenäisyytensä aikana ollut eristynyt globaalista toimintaympäristöstä. Olemme tähän mennessä hyötynyt globalisaatiosta, vaikka se on kiristänyt kilpailua ja laittanut meidät etsimään uusia tapoja lisätä tuottavuutta.

Vientiriippuvainen talous, läntiset arvoverkostot, viestintäteknologia ja kansainvälinen yhteistyö ovat olleet Suomen menestystekijöitä etenkin viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Pienen kansallisvaltion elinehto on kyky toimia keskinäisriippuvaisessa toimintaympäristössä.³

KESTÄVYYSKRIISI

Luonnonvarojen rajallisuus on yhä ilmeisempää. Maapallon väestönkasvu jatkuu, ja ihmiskunnan riippuvuus ympäristöstään on entistä kriittisempää ilmastonmuutoksen ja niukkenevien luonnonvarojen myötä. Energia, vesi, viljelyskelpoinen maa ja asuintila ovat rajallisia resursseja, joille on yhä enemmän jakajia. Ympäristön tila haastaa elintavat, asenteet, paikallisen ja kansainvälisen päätöksenteon sekä teknologian.

Maailmantalouden suurin kysymys on talouskasvun irtikytkentä luonnonvarojen ylikäytöstä ja päästöistä.

Köyhien ja rikkaiden elintasoerot ovat ihmiskunnan keskeinen haaste ja maailmanlaajuisen muuttoliikkeen merkittävä taustatekijä.⁴

TEKNOLOGIA

Kaikkialle ulottuva informaatioteknologia tukee ja ohjaa arkielämää, mutta myös asenteiden ja vakaumusten muotoutumista. Avoimen globaalin tietoverkon tulevaisuus ei silti ole itsestäänselvyys. Turvallisuusnäkökohdat ja poliittiset tekijät voivat rajoittaa sen käyttöä ja laajentumista.

Teknologian ja ihmisen välinen rajapinta hämärtyy. Automaatio ja robotisaatio muokkaavat koulutustarpeita ja työelämää. Monet ammatit katoavat ja kokonaan uusia syntyy.

Teknologiaan liittyvät eettiset ja moraaliset kysymykset nousevat merkittäviksi ja jakavat mielipiteitä.

DEMOKRATIAN PERINTEISTEN INSTITUUTTIIDEN HEIKKENEMINEN

Länsimaissa on vuosia keskusteltu edustuksellisen demokratian heikkenemisestä. Äänestysprosentit ja puolueiden jäsenmäärät laskevat. Demokratian ja osallisuuden toteutumisen kannalta olennaisia ovat hyvinvointi, tasa-arvo, luottamus, koulutus, sosiaalinen pääoma, toimivat instituutiot, työllisyys ja talous. Tasa-arvoisessa, hyvinvoivassa yhteiskunnassa demokratia toteutuu parhaiten. Suomi selviää toistaiseksi hyvin demokratiaa ja yhteiskunnan toimivuutta koskevissa kansainvälisissä vertailuissa.

Demokratian toteutumiseen vaikuttavat keskeisesti nopea teknologinen kehitys ja globalisaatio. Ihmisten pääsy tietoon internetin kautta on muuttanut käsitystä vallasta. Informaation määrä ja kasvavat haasteet tekevät yhä vaikeammaksi löytää suoraviivaisia vastauksia. Suoraan vaikuttamiseen kohdistuvat odotukset haastavat perinteisen demokraattisen päätöksenteon. Uusia vaikuttamisen tapoja syntyy kiihtyvällä vauhdilla.⁵

3 Sitra Megatrendit 2016: Tulevaisuus tapahtuu nyt
4 Sitra Megatrendit 2016: Tulevaisuus tapahtuu nyt
5 Sitra Megatrendit 2017: Pohjoinen päivitys

2.2 SUOMEN KEHITYS

YHTEISKUNNALLINEN KEHITYS

Työ on suomalaisessa yhteiskunnassa ollut toimeentulon takaaja, sosiaalisten erojen tasaaja ja syrjäytymisen estäjä. Näin on myös lähitulevaisuudessa. Pidemmällä aikavälillä ihmisten toimeentulon mahdollisuudet, yhteiskunnan järjestäytyminen työn ympärille, työn merkitys identiteetille ja se, mikä oikeastaan on työtä ja merkityksellistä tekemistä tulevat muuttumaan. Työ ei välttämättä enää toimi entiseen tapaan tulonjakoa tasaavana mekanismina. Taloudellinen hyvinvointi polarisoituu.⁶ Ihmisten toimeentulo perustunee tulevaisuudessa entistä vähemmän tavaroiden tuotantoon ja kulutukseen – ja nykyistä suuremmin ihmisten toimintaan ja vuorovaikutukseen. Digitalisaatio avaa uusia mahdollisuuksia tuottaa arvoa ja tulla toimeen.⁷

Sukupolvien välillä on kautta Euroopan tapahtunut voimakas jakautuminen. Työttömyys koskettaa erityisesti nuoria. Eläkkeiden kestävyyspainetta koskevat ratkaisut näyttävät suosivan nykyisiä eläkeläisiä tulevien kustannuksella.⁸

Kansalaisten yhdenvertaisuus on Suomen voimavara ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima. Polarisaatio niin yhteiskunnallisista kuin teknologisista syistä on kuitenkin vaarassa syventyä.

Kansalaisten yhdenvertaisuus on Suomen voimavara ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima. Polarisaatio niin yhteiskunnallisista kuin teknologisista syistä on kuitenkin vaarassa syventyä. Syrjäytyminen ja huono-osaisuus uhkaavat kasautua. Niiden heijastumia ovat myös radikalisoituminen ja poliittisten järjestelmien toiminnan ongelmat. Suomessa on merkkejä siitä, että syrjäytymisuhan piirissä olevien nuorten aikuisten osuus on kasvamassa: OECD:n selvityksen⁹ mukaan yli viidennes 20–24-vuotiaista

suomalaisista miehistä on työttömänä eikä osallistu koulutukseen. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten osuus on noussut Suomessa vuodesta 2011 alkaen. Ulkopuolelle jäämisen syynä ovat usein mielenterveysongelmat. Pysyvän syrjäytymisen riski ei kuitenkaan toteudu kaikkien kohdalla. ETLA:n arvion¹⁰ mukaan ikäluokasta n. 10 % on vaarassa syrjäytyä. Väestön keski-ikä nousee Suomessa EU-maista nopeimmin. Vuonna 2030 maassa arvioidaan olevan 1,4 miljoonaa yli 65-vuotiasta eli kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2000¹¹. Toisaalta syntyvyys laskee. Kestävyysvaje haastaa teollisen yhteiskunnan toimintalogiikan.

Väestön ikääntyminen ei tapahdu tasaisesti kautta maan. Nuori väestönosa siirtyy työn ja opintojen vuoksi erityisesti isompiin kaupunkeihin. Harvaan asuttujen alueiden väestö

vanhenee. Tämä asettaa yhteiskunnan, myös turvallisuusviranomaisten, palvelutarjonnalle erityisiä haasteita.

Valtio ja kunnat ovat palvelujen järjestämisessä aiempaa riippuvaisempia järjestöistä, yrityksistä ja muista yhteisöistä. Resurssiniukkuus pakottaa etsimään uusia toimintatapoja. Yhteinen omistaminen ja jakaminen yleistyvät esimerkiksi asumisessa, autoilussa ja hyvinvointipalvelujen tuottamisessa.

Sukupolvien väliset erot elämäntavoissa kasvavat. Nuorten suhde tietoyhteiskuntaan on mutkattomampi kuin vanhempien. Varsinkin suurissa kaupungeissa nuorten kasvuympäristö on paljon monimuotoisempi kuin vanhempien sukupolvien, ja siten myös suhde monikulttuurisuuteen suoraviivaisempi. Perinteiden ja tapojen merkitys vähenee sukupolvesta toiseen. Auktoriteettien rooli muuttuu, valta jakautuu uudella tavalla. Yksilöllinen elämäntapa on tavoite, jolle kuitenkin haetaan tukea yhteisöistä. Alakulttuurit syntyvät, kasvavat ja hiipuvat usein nopeastikin. Ihmisten identifioidut perinteeseen suomalaisen kansallisvaltion ja kansalaisyhteiskuntaan vähenee. Nuorissa sukupolvissa se voi korvautua leimautumisella toisista maista ja kulttuureista peräisin oleviin malleihin.

Konfliktit, väestönkasvu, turvattomuus, köyhyys, halu opiskella ja tehdä työtä sekä ilmastomuutos saavat ihmiset muuttamaan. Muuttoliike muokkaa kulttuureja. Vaikutteet leviävät maasta toiseen ja ihmiseltä toiselle. Ihmisyhteisöt monimuotoistuvat, mutta samalla ilmenee epäluuloja, muukalaisvihamielisyyttä ja kotoutumisongelmia. Kansainväliset ilmiöt konkretisoituvat jo nykyään maantieteellisesti koko Suomessa.

Suomalainen yhteiskunta moniarvoistuu usean tekijän yhteisvaikutuksen tuloksena. Arvo-rakennelmien sirpaloituminen voi lisätä vastakkainasetteluja.

Eurooppaan suuntautuvaan hallitsemattomaan maahantuloon liittyy turvallisuusriskejä, kuten terrorismiyhteyksiä, ulkomaalaisvastaisten ääriliikkeiden nousua sekä erimuotoista rikollisuutta. EU:n jäsenmaat jakautuvat hyvinkin jyrkästi tavassa, jolla ne vastaavat pakolaiskriisiin ja tulijoiden kasvaneeseen määrään. Tämän muuttoliikkeen juurisyyt - erilaiset konfliktit, kriisit ja epävakaut yhteiskunnat – eivät ratkea näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa, mikä vaikuttaa myös siihen liittyviin turvallisuusriskeihin.

Muuttoliikkeen aiheuttama kulttuurinen monimuotoistuminen koskettaa Suomen eri alueita eri tavoin ja kasvattaa alueiden välisiä eroja. Maahanmuuton vaikutus on voimakkainta suurissa kaupungeissa. Pääkaupunkiseudun väestöstä arvioidaan vuonna 2030 noin viidennes olevan vieraskielisiä.

Maahanmuuttajan elämän laadun kannalta on ratkaisevaa, miten ja kuinka nopeasti muuttaja hyväksytään yhteisöihin ja millaisen aseman hän niissä saa. Koulutukseen ja

työelämään pääsemisellä on usein ratkaiseva rooli. Maahanmuuttajan oma aktiivisuus kotoutumisprosessissa on tärkeää ja edesauttaa kotoutumista.

Länsimaisten yhteiskuntien hyvinvointihaasteet ovat yhä enemmän henkiseen hyvinvointiin, sosiaaliseen pääomaan ja elämäntapasairauksiin liittyviä. Kestävä hyvinvointi tarkoittaa hyvinvointinäkömyksen ulottamista henkisen hyvinvoinnin alueille, joissa yhteisöön kuulumisen, onnellisuus, hyvä elämä ja merkityksellinen tekeminen ovat tärkeässä roolissa. Yksilöiden ja yhteiskunnan henkinen kestävyys kytkeytyy näihin hyvinvoinnin osatekijöihin.

TEKNOLOGINEN KEHITYS

Teknologinen kehitys jatkuu, ja sen nopeus vaikuttaa kiihtyvän. Tuotannon digitalisaation, automaation, robotiikan, teollisen internetin ja keinoälyn muotoilemaa kehityssuuntaa kutsutaan usein neljänneksi teolliseksi vallankumoukseksi. Toimijat ja yhteiskunnat, jotka synnyttävät innovaatioita, uusia tuotteita, palveluita ja liiketoimintamalleja, hyötyvät tästä kehityksestä. Samalla on todennäköistä, että digitalisaatio ja muu teknologinen kehitys tuottaa myös syrjäytymistä. Osa siitä on tietoista jättäytymistä sivuun ei-halutusta kehityksestä.

Hallinnossa ja politiikassa suurten datamäärien hyödyntäminen ja keinoälyn käyttäminen voi auttaa tuottamaan parempia ratkaisuja laajalle joukolle ihmisiä. Datan keruun avulla voidaan käsitellä laajojen ihmisjoukkojen kokemuksia ja tarpeita.

Teknologia saattaa radikaalilla tavalla muuttaa taloutta, demokratiaa, hallintoa, ihmisten toimintatapoja ja jopa ihmistä lajina.

Teknologia saattaa radikaalilla tavalla muuttaa taloutta, demokratiaa, hallintoa, ihmisten toimintatapoja ja jopa ihmistä lajina. Uudenlainen kansalaistaito on ymmärtää teknologista kehitystä, sen vaikutusta yhteiskuntaan, työhön, talouteen ja ihmisiin, jotta kansalaiset pystyvät täysivaltaisesti osallistumaan tulevaisuuskeskusteluun.

Tekninen infrastruktuuri, tietoverkot ja -järjestelmät kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Samalla kun teknologiaa hyödynnetään yhä laajemmin, myös luonnononnettomuuksista ja tahallisesta toiminnasta johtuvat haavoittuvuudet kasvavat. Kybertoimintaympäristön kysymyksistä on tullut yhä keskeisempi osa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

Media ja vapaa journalismi on yhteiskunnan kannalta keskeisen tärkeä toimija. Tiedonvälitys lisää mahdollisuuksia tietoisuuteen maailman ja ihmiskunnan tilasta. Digitalisaation myötä syntynyt sosiaalinen media on nopeasti kehittynyt vuorovaikutteiseksi ja osallistavaksi ympäristöksi. Se mahdollistaa sekä tietoisuuden kasvun ja rakentavan keskustelun

että vastakkainasettelujen lietsomisen. Nopeasti leviävää valheellista tietoa on mahdollista käyttää tuhoisasti, verkossa on mahdollista mustamaalata ja uhkailla ihmisiä vailla pelkoa oikeusjärjestelmän rajoitteista. Yleinen mielipide ei ole koskaan ollut käsitteenä selvä, mutta sosiaalinen media saattaa entisestään vääristää sitä.

Ihmisen, ympäristön ja teknologian keskinäinen suhde muuttuu. Lähiyhteisöjen merkitys korostuu, kun teknologiaa käytetään sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen.

TALOUDELLINEN KEHITYS

Keskinäisriippuvuus yhdistää maailman talouksia. Pääomat, tavarat, palvelut ja ihmiset liikkuvat yli rajojen. Suomi on tähän mennessä kuulunut globalisaation voittajiin. Maailmantalouden painopiste on kuitenkin siirtynyt Aasiaan eikä Euroopan talouden ongelmiin ole näkyvillä selkeitä ratkaisuja. Globaalin taantuman lisäksi Suomen talous on kärsinyt puunjalostusteollisuuden tuotteiden kysynnän ja elektroniikkateollisuuden viennin väheneemisestä sekä Venäjän-kaupan eri syistä johtuvasta laantumisesta. Tällä on laaja-alaisia paikallisia vaikutuksia erityisesti niillä alueilla, joissa jokin vientiteollisuuden muoto on ollut talouden moottori. Hyvinvointivaltion ylläpitäminen pitkään jatkuvassa taloudellisessa matalasuhdanteessa on suomalaisen yhteiskunnan merkittävin haaste, erityisesti koska maan väestö ikääntyy nopeammin kuin muissa EU-maissa. Huoltosuhde heikkenee, työkäisen väestön määrä kääntyi laskuun vuonna 2009 ja työttömyys on edelleen korkea, vaikka suunta onkin kääntynyt laskuun. Suomi on pieni, avoin talous ja erittäin riippuvainen viennistä. Keskinäisriippuvaisen talousympäristön muutokset voivat vaikuttaa Suomeen rajusti; tällaisia olisivat esimerkiksi euroalueen voimakas turbulenssi, Venäjän syvenevä talouskriisi tai globaali finanssikriisi. Suomen kilpailukyky heikentyi useiden vuosien ajan. Valtionvelka ylitti 60 % bruttokansantuotteesta vuonna 2014, ja julkisen talouden menojen suhde BKT:hen on OECD:n korkein¹². Suomen vientitalous on kuitenkin viime aikoina osoittanut merkkejä käänteestä parempaan.

Suomi on pieni, avoin talous ja erittäin riippuvainen viennistä.

Hallituksen päättämistä sopeutustoimista ja virinneestä talouskasvusta huolimatta julkinen talous on vuosikymmenen loppupuolella edelleen alijäämäinen. Myönteinen suhdannetilanne ei täysin ratkaise julkisen talouden rakenteellisia ongelmia eikä siten yksin riitä vahvistamaan julkista taloutta kestäväälle pohjalle pitkällä aikavälillä. Julkinen velka suhteessa kokonaistuotantoon pysyy korkealla tasolla. Suuria rakenteellisia uudistuksia pidetään yleisesti välttämättöminä, samoin julkisen talouden supistamista.¹³ Muutokset vaikuttavat kansalaisten saamiin palveluihin ja etuuksiin ja edelleen mielialoihin.

EKOLOGINEN KEHITYS

Ihmiskunta kamppailee kriittisten luonnonresurssien riittävydestä. Vesi, viljelykelpoinen maa, puhdas ilma sekä mineraalit ja muut luonnonvarat ovat vaarassa ehtyä kestäättömän käytön takia. Tiedeyhteisö on yksimielinen ilmastonmuutoksen väistämättömyydestä. Ilmastonmuutoksella ja luonnonvarojen ehtymisellä on monia, pitkällä aikavälillä dramaattisia ja monimutkaisia vaikutuksia luonnonympäristöön, ihmisten elinoloihin, maailmanpolitiikkaan ja talouteen sekä yhteiskuntaan. Tarve siirtyä fossiilitaloudesta biotalouteen ja uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön on tunnustettu maailmanlaajuisesti, mutta muutoksen nopeuteen vaikuttaa eri valtioiden yhteinen sitoutuminen tavoitteisiin.

Lähi-itä, Afrikka ja osa Keski-Aasiaa tulevat olemaan eniten alttiina ilmastonmuutoksesta aiheutuville turvallisuusriskeille. Pohjoisessa turvallisuuteen vaikuttaa ilmastonmuutoksen vaikutus sulavaan arktiseen alueeseen ja siten alueen geopolitiiseen dynamiikkaan.

Vuosien 2008–2015 välisenä aikana keskimäärin 22,5 miljoonaa ihmistä on joka vuosi jättänyt kotinsa luonnonkatastrofien johdosta. Heistä 95 prosenttia asuu kehitysmaissa. On arvioitu, että ilmastopakolaisten määrä vuoteen 2050 mennessä voisi vaihdella 50–200 miljoonan välillä.¹⁴

Todennäköisesti ekologisten muutosten vaikutus ei nouse merkittäväksi vielä tämän strategian aikajänteellä. Kestävän kehityksen ratkaisut ovat silti välttämättömiä. Euroopan on samalla valmistauduttava ympäristömuutosten aiheuttamaan, voimakkaasti kasvavaan muuttoliikkeeseen.

KANSAINVÄLISET SUHTEET

Vaikka keskinäisriippuvuus on edelleen globaalin talouskehityksen ytimessä, kansalliset intressit ja perinteinen voimapolitiikka ovat palanneet kansainvälisiin suhteisiin. Suurvaltojen ulkopoliittikkaa ohjaa aiempaa näkyvämmiin sisäpoliittisiin tarpeisiin, minkä johdosta niiden toiminta on aiempaa ennakoimattomampaa. Länsimaisten demokraattisten arvojen kunnioitus horjuu ja sovittujen sääntöjen noudattamiseen perustuvaan toimintatapaan kohdistuu painetta. Tietoisuus koko maapalloa koskevista ongelmista kasvaa, mutta YK:n ja sen alaisten organisaatioiden toimintakyky näyttää jäävän odotuksiin nähden rajalliseksi. Niiden tulevaisuus on epävarma, ja niiden tarjoaman globaalin johtajuuden puute ylläpitää maailman moninapaisuutta. Autoritaariset ideologiat ja nationalismi ovat tulleet haastamaan olemassa olevat ja lännessä liberalismiin nojaavat rakenteet. Tämän ovat mahdollistaneet kokemukset siitä, että liberaalit arvot ja politiikka eivät ole kyenneet ratkaisemaan globaaleja ongelmia, jotka yhä useammin näkyvät ihmisten arjessa.

Voimakas muutos ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä jatkuu Suomen lähialueilla ja myös maailmanlaajuisesti. Suomen muuttuneelle turvallisuusympäristölle ovat ominaisia muutoksen nopeus ja vaikea ennustettavuus.

Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan monimutkaiset valtataistelut ovat synnyttämässä kehityksen, jonka kesto ja jäljet näkyvät Euroopassa ja kaikkialla muuallakin maailmassa vielä tulevana vuosikymmeninä. Nykyisen kaltainen valtiojärjestys haastetaan vakavasti Lähi-idässä.

Euroopan unionin on tulevana vuosina ratkaistava useita suuria kysymyksiä. Ne liittyvät muun muassa Eurooppaan suuntautuvaan maahanmuuttoon, unionin yhtenäisyyteen ympäröivien geopoliittisten ristiriitojen syvessä, hitaaseen talouskasvuun ja euroalueen vakauteen. Ison-Britannian Brexit -kansanäänestyksen tuloksen kokonaisvaikutukset unionissa nähdään vasta pidemmällä aikavälillä. Hallitsematon muuttoliike ja terrori-iskut koettelevat Schengenin sopimuksen kestävyttä. Eräiden unionin jäsenvaltioiden sisäisestä kehityksestä nousee hajauttavia voimia.

Nationalismi ja kansallispolitiikka saavat kasvavaa kannatusta useissa jäsenvaltioissa. Maahanmuuton kasvu on ruokkinut myös äärioikeistoa sekä populismia Euroopassa. Nämä tekijät horjuttavat EU:n aatteellista perustaa ja uhkaavat sen asemaa arvoyhteisönä.

Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi ajoi koko unionin taloudellisiin vaikeuksiin. Euro-alueen kokonaistuotanto on edelleen selvästi pienempi kuin ennen kriisiä. Työttömyys on ennätyskellisen korkea, julkiset taloudet pahoin alijäämäisiä, ja valtioiden velkaantuneisuus on kasvanut merkittävästi. Erityisesti kriisimaissa luottamus poliittisiin instituutioihin on romahtanut ja erilaiset populistiset ja nationalistiset liikkeet ovat voimistuneet. Myös Suomessa 40 prosenttia kansalaisista ilmoittaa olevansa tyytymätön demokratian toimivuuteen.¹⁵

Euroopan unionin kehityksen suunta on yksi Suomen ydinkysymyksiä. EU:n onnistuminen tai epäonnistuminen vaikuttaa suoraan sen kaikkiin jäsenmaihin. Turvallisuustilanne edellyttää jäsenvaltioiden entistä tiiviimpää yhteistyötä. EU pyrkii tehostamaan toimiaan sisäisen turvallisuuden alalla, mikä luo paineita jäsenvaltioiden viranomaisille.

Venäläisen hallintojärjestelmän keskeinen piirre on verkostoitunut, epävirallisiin suhteisiin perustuva, yhteen kietoutunut poliittinen ja taloudellinen valta. Viralliset instituutiot ovat heikkoja eikä oikeusjärjestelmä ole riippumaton. Hallintojärjestelmä ei pysty uudistamaan talous- ja yhteiskuntajärjestystä, vaan tuottaa epätasaista alueellista kehitystä, heikkoa talouskasvua ja

Euroopan unionin kehityksen suunta on yksi Suomen ydinkysymyksiä. Turvallisuustilanne edellyttää jäsenvaltioiden entistä tiiviimpää yhteistyötä.

epälineaarista politiikkaa. Talouden näköalat heikkenevät yhä, eivätkä markkinamekanismit toimi, mikä luo riskejä vakaudelle ja vaikeuttaa kehityksen ennustettavuutta.

Poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi maailmassa käytetään kehittyvien sotilaallisten keinojen lisäksi muun muassa poliittista, taloudellista ja sotilaallista painostusta, informaatio- ja kybersodankäynnin muotoja, näiden yhdistelmiä sekä muita hybrdivaikuttamisen keinoja. Vaikuttaminen voi alkaa normaalioloissakin nopeasti. Tavoitteena on aiheuttaa kohteelle painetta, vahinkoa, epävarmuutta ja epävakautta. Myös Suomea kohtaan on käytetty hybrdivaikuttamisen keinoja. Avoin yhteiskunta tarjoaa mahdollisuuksia jopa sisäisen keskustelun kriisiyttämiseen ja yrityksiin manipuloida yhteiskunnallista ilmapiiriä. Suomen yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen saattaa kuitenkin olla vaikeaa maamme korkeasta koulutustasosta ja historiallisista syistä johtuen.

Terroristijärjestöt ja verkostot kykenevät hyödyntämään erilaisia rajat ylittävän rikollisuuden muotoja, mutta myös uutta teknologiaa, muun muassa tietoverkkoja sekä joukkotuhoaseissa käytettäviä materiaaleja. Ne hakevat voimansa äärimmäisyysideologioista, ja kasvavat oloissa, joita leimaa syrjäytyminen, työttömyys ja tulevaisuuden näkymien puute, heikko tai romahtanut hallinto ja perusvapauksia ja ihmisoikeuksia kunnioittavan turvallisuuskoneiston puute, väkivalta ja eriarvoisuus.

TURVALLISUUSENNAKOINNIN VAIKEUS

Vakiintuneessa turvallisuusajattelussa turvallisuus on nähty erillisenä kokonaisuutena, johon paneudutaan vasta, kun jotain sitä uhkaavaa on jo ehtinyt tapahtua. Tulevaisuudessa turvallisuustilanteen muutokset ovat kuitenkin entistä todennäköisempiä, ja niihin on vaikea varautua etukäteen.

Turvallisuusajattelussa on pureuduttava ongelmien syihin jo ennen kuin seuraukset laajenevat turvallisuushaasteiksi. Erityisesti sosiaali- ja päihdepolitiikassa voidaan tehdä yhteiskunnan turvallisuutta merkittävästi kohentavia ratkaisuja – mutta myös jopa välittömästi haitallisia turvallisuuspäätöksiä.

Yhteiskunnan turvallisuuden perusta on yksilöiden omassa toiminnassa ja valinnoissa. Turvallisuuden tunteeseen myötävaikuttavat oman elämän hallinnan kokemus, merkityksellinen tekeminen, vaikutusmahdollisuudet ja yhteisöllisyyden kokemukset. Tätä kaikkea on mahdollista tukea.

Suomen vahvuus on ollut se, että pieni ja verraten tasa-arvoinen maa on ylläpitänyt koheesiota, selvinnyt yllättävistä kriiseistä ja menestynyt. Luottamus luo turvaa. Suomalaiset luottavat myös viranomaisiinsa. Luottamuksen kehittymisen suunta on Suomen kaltaisen pienen maan kannalta oleellinen kysymys. Suomi on pinta-alaltaan laaja maa, ja muutos-

voimat kohdistuvat sen eri osiin eri tavoin. Yhteinen muutossuunta suomalaisessa yhteiskunnassa on kuitenkin kohti moninaisuutta. Monimutkaiset riippuvuussuhteet synnyttävät hybridi-identiteettejä, jotka rakentuvat monista vaikutteista. Sosiaalinen ja taloudellinen tausta ohjaavat asuinalueiden, koulujen ja uran valintaa.

Maailma on myös turvallisuustarpeiden osalta entistä vaikeammin ennustettava. Monimutkaiset turvallisuushaasteet edellyttävät siksi resilienssiä, järjestelmien kykyä toimia joustavasti häiriötilanteissa, toipua niistä nopeasti ja kriisin jälkeen kehittyä oppimalla niistä. Tulevaisuuteen varautuminen on yhä vaikeampaa. Siksi on järkevää ennakoida, kartoittaa mahdollisia tulevaisuuksia ja tapoja toimia niissä.

JOHTOPÄÄTÖKSET

1. *Suomen sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö* on aiempaa monimutkaisempi, ja siihen vaikuttavat myös maamme ulkopuoliset tekijät. Turvallisuusympäristön muutokset voivat olla erittäin nopeita. Täsmällisten ennusteiden laatiminen edes verraten lyhyellä aikavälillä ei ole mahdollista.
2. *Suomen keskeisin sisäisen turvallisuuden haaste* on laajeneva, monimuotoinen syrjäytyminen. Se lisää yhteiskunnallisten häiriöiden riskiä ja määrittelee suurelta osin turvallisuusviranomaisten tuottaman reaktiivisen palvelun tarpeen. Radikalisoituminen ja ääriliikkeiden voimistuminen ovat monimuotoisen syrjäytymisen äärimmäisiä seurauksia.
3. *Suomen julkisen talouden tila* asettaa julkisen hallinnon rakenteille ja palveluille kovan uudistumispaineen, jolla saattaa olla turvallisuusheijastuksia. Maamme korkea koulutus-, turvallisuus- ja teknologinen taso on merkittävä kansainvälinen kilpailutekijä. Korkean teknologian turvallisuus on erityinen voimavara- ja osaamishaaste.
4. *Suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestokyky* perustuu järjestelmien kykyyn toimia häiriötilanteissa ja niihin varautumisessa, sekä yksilöiden henkiseen kestävyYTEEN. Ulkopuolelta tapahtuva mielipidevaikuttaminen yleistyy ja pyrkii vaikuttamaan myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

---

6 Sitra Megatrendit 2016: Tulevaisuus tapahtuu nyt
 7 Sitra Megatrendit 2017: Pohjoinen päivitys
 8 Sitra Megatrendit 2016: Tulevaisuus tapahtuu nyt
 9 OECD Education at a Glance 2016
 10 ETLA muistio: NEET-nuorten tulkinassa korjattavaa (R. Asplund, P.Vanhala, 2016)
 11 Väestöennuste 2015 – 2065, Tilastokeskus
 12 <https://data.oecd.org/gga/general-government-spending.htm>
 13 *Taloudellinen katsaus kesä 2017 (Valtiovarainministeriön julkaisu 28a/2017)*
 14 Sitra Megatrendit 2016
 15 *Kenen mitta on täysi? (V. Pitkänen, J. Westinen / Ajatuspaja e2 2016)*

2.3 SISÄISEN TURVALLISUUDEN MUUTOSVOIMAT JA UHAT

Globaaleista trendeistä ja Suomen kehityksestä on johdettavissa seitsemän sisäisen turvallisuuden muutosvoimaa, joihin tämän strategian toimenpiteillä pyritään vastaamaan, jotta muutosvoimien synnyttämät uhkakuvat eivät toteutuisi.

MONIMUOTOINEN POLARISOITUMINEN

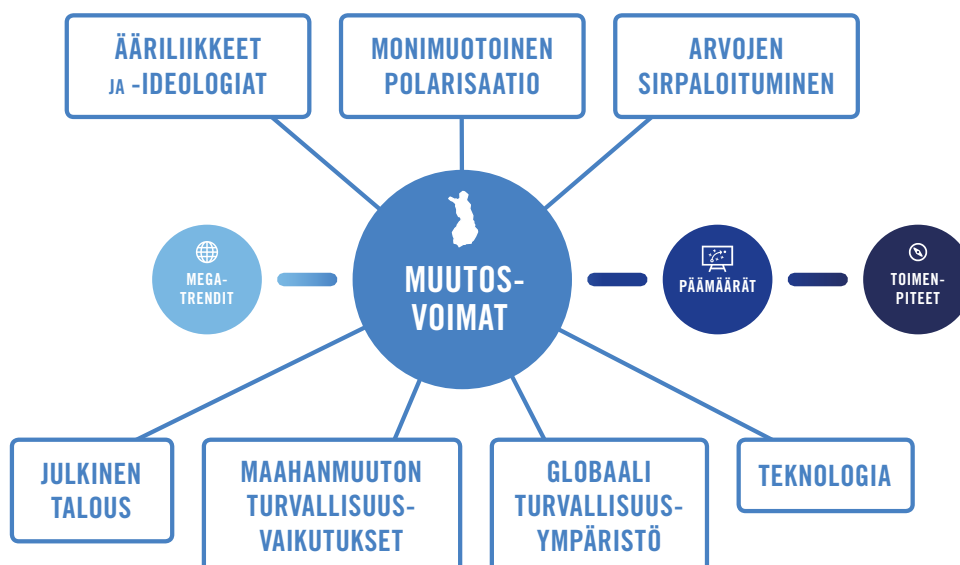
Nykyisen kaltaisen kehityksen jatkuessa taloudellinen hyvinvointi polarisoituu eri väestöryhmien ja alueiden välillä. Myös sosiaalinen, sivistyksellinen ja terveydellinen polarisaatiokehitys haastaa turvallista hyvinvointiyhteiskuntaa. Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen ovat suurimpia perinteisten turvallisuushäiriöiden kuten rikollisuuden ja sen uhriksi joutumisen taustatekijöitä. Syrjäytymisilmiössä erilaiset ongelmat, kuten sosioekonomiset, päihde- ja mielenterveysongelmat kasautuvat usein samoille henkilöille. Nuoret miehet tekevät ikäryhmän kokoon nähden suhteellisesti eniten rikoksia ja syrjäytymisuhan piirissä olevien nuorten aikuisten osuus on kasvamassa. Väestön keski-ikä nousee Suomessa EU-maista nopeimmin eikä väestön ikääntyminen tapahdu tasaisesti kautta maan vaan harvaan asuttujen alueiden väestö vanhenee. Näin ollen ikääntymiseen liittyvien turvallisuusongelmien määrä tulee Suomessa kasvamaan ja näkyy eri alueilla eri tavoin. Taloudellisesti hyvinvoivissa kasvukeskuksissa haasteena ovat kasvavat hyvinvointi- ja tuloerot paikallistasolla, jotka voivat johtaa asuinalueiden segregoitumiseen.

ARVOJEN SIRPALOITUMINEN

Suomalainen yhteiskunta moniarvoistuu usean tekijän yhteisvaikutuksen tuloksena. Sukupolvien väliset erot elämäntavoissa kasvavat. Kansainväliset aateyhteisöt ja alakulttuurit ovat läsnä Suomessa tietoverkkojen mahdollistaman yhteydenpidon ja tiedonvälityksen kautta. Auktoriteettien rooli muuttuu ja valta jakautuu uudella tavalla. Muuttoliikkeistä johtuva väestön monimuotoistuminen lisää eri kulttuureihin, vakaumuksiin ja erilaisiin jaettuihin elämäkokemuksiin perustuvien arvoryhmien määrää yhteiskunnassa. Arvoryhteisöjen monimuotoisuus yhteiskunnassa on voimavara, joka voi lisätä suomalaisen yhteiskunnan kehittymistä, mutta arvojen todellinen tai koettu sirpaloituminen voi myös eriyttää ihmisryhmiä toisistaan ja lisätä vastakkainasetteluja sekä konflikteja ryhmien välillä. Arvomaailmaltaan sirpaloitunut yhteiskunta on myös haavoittuvampi tarkoitukselliselle ja väärään tietoon perustuvalla informaatiovaikuttamiselle, jonka tavoitteena on kiihdyttää vastakkainasetteluja.

MAAHANMUUTON TURVALLISUUSVAIKUTUKSET

Maahanmuutto on Suomelle voimavarakysymys muun muassa väestön ikärakenteen, työllisyyden ja siten Suomen kilpailukyyn näkökulmasta, mutta samalla sen laajuus ja luonne on vaikeasti ennakoitavissa ja ohjattavissa. Maahanmuuton on pysyttävä hallittuna. Kahdensuuntainen muuttoliike muokkaa kulttuureja, mutta vaikuttaa samalla myös sisäiseen turvallisuuteen. Konfliktialueilta Suomeen suuntautuva maahanmuutto voi lisätä kansainvälisten rikollis- ja terroristijärjestöjen läsnäoloa Suomessa. Terrorismin uhka Suomessa tai Euroopassa ei ole muuttoliikkeen seurausta, mutta konfliktialueilta tulleiden joukossa on väkivaltaisesti radikalisoituneita henkilöitä, mikä osaltaan vaikuttaa ilmiöön kokonaisuutena. Tämä edellyttää viranomaisilta aiempaa parempaa suorituskykyä. Muuttoliike vaikuttaa myös arjen turvallisuuteen. Maahanmuuttajiin kohdistuvat epäluulot, rikokset ja väkivaltainen ekstremismi ovat kasvavia turvallisuusuhkia lisääntyneen maahanmuuton aikakaudella. Tällaiset turvallisuusuhkat koskettavat maahanmuuttajien lisäksi laajempaa, etnisesti tai kulttuurisesti valtaväestöstä poikkeavaa suomalaisten joukkoa. Jotkut maahanmuuttajaryhmät ovat tilastollisesti yliedustettuina rikoksesta epäiltyinä tietyissä rikostyypeissä ja maahanmuuttajien kotoutumiseen kohdistuu siten paineita myös turvallisuuden näkökulmasta. Erityisesti laittomasti maassa oleskelevat sekä maasta poistamista odottavat ulkomaalaiset ovat haavoittuvassa asemassa sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen, rikosten tekemisen että rikosten uhriksi joutumisen näkökulmasta.

ÄÄRILIIKKEET JA IDEOLOGIAT

Polarisoituminen, arvojen sirpaloituminen, disinformaatio ja kansainvälisen terrorismin tukiverkostojen syntyminen Suomeen lisäävät ääriliikkeiden ja niiden toiminnan näkyvyyttä suomalaisessa yhteiskunnassa. Nämä liikkeet ja ideologiat syntyvät oloissa, joita leimaavat syrjäytyminen, työttömyys ja tulevaisuuden näkymien puute. Yhteiskuntapoliittisella päätöksenteolla on väkivaltaisten ääriliikkeiden rikollisen toiminnan torjunnan lisäksi varmistettava, että Suomessa ei synny alueita tai väestöryhmiä, jotka ovat haavoittuvaisia väkivaltaisten ääriliikkeiden retoriikalle ja rekrytoinnille.

TEKNOLOGIAN KIIHTYVÄ MURROS

Teknologinen kehitys jatkuu, ja sen nopeus vaikuttaa kiihtyvän. Teknologinen kehitys tuottaa myös syrjäytymistä. Kybertoimintaympäristöstä tulee yhä keskeisempi osa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa, mutta myös arjen elämää äly- ja verkko-ominaisuuksien tullessa osaksi yhä useampaa jokapäiväistä laitetta ja prosessia.

Tekninen infrastruktuuri, tietoverkot ja -järjestelmät kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Samalla kun teknologiaa hyödynnetään yhä laajemmin ja tämä lisää sekä yritystoiminnan että arkielämän tehokkuutta, myös luonnononnettomuuksista ja tahallisesta toiminnasta johtuvat riskit ja haavoittuvuudet kasvavat.

Digitalisaatio ja sosiaalinen media muuttavat journalismin tekemisen tapoja sekä sitä, mistä ihmiset hakevat informaatiota. Ne mahdollistavat sekä tietoisuuden kasvun ja rakentavan keskustelun että vastakkainasettelujen lietsomisen.

JULKISEN TALOUDEN HIDAS ELPYMINEN

Suomi on taloudellisesti hyötynyt globalisaatiosta merkittävästi, mutta hyvinvointivaltion ylläpitäminen pitkään jatkuvassa taloudellisessa taantumassa on merkittävä haaste. Suomen kilpailukyky on heikentynyt jo useiden vuosien ajan. Huoltosuhde heikkenee, työikäisen väestön määrä kääntyi laskuun vuonna 2009 ja työttömyys pysyttelee korkeana. Julkisen talouden supistamista ja rakenteellisia uudistuksia pidetään yleisesti välttämättöminä. Muutoksilla on välillisesti huomattava vaikutus mielialoihin, mikä vaikuttaa ratkaisevasti sisäiseen turvallisuuteen ja erityisesti turvallisuuden tunteeseen. Julkisen talouden paineet johtavat siihen, että sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen ainoastaan lisäämällä turvallisuusviranomaisten resursseja ei ole mahdollista.

GLOBAALI TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ

Kansallisten intressien priorisointi ja perinteinen voimapolitiikan retoriikka ovat palanneet kansainvälisiin suhteisiin. Kansainvälisten instituutioiden toimintakyky näyttää jäävän odotuksiin nähden rajalliseksi ja sekä valtiot että yksilöt suhtautuvat varauksellisesti niiden kykyyn ratkaista maailmanpoliittisia ongelmia.

Valtioiden harjoittama voimapolitiikka voi ilmetä monella ja vaikeasti ennustettavalla elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan osa-alueella, joilla on kiinteä yhteys sisäiseen turvallisuuteen ja demokraattisen yhteiskunnan häiriöttömään toimintaan.

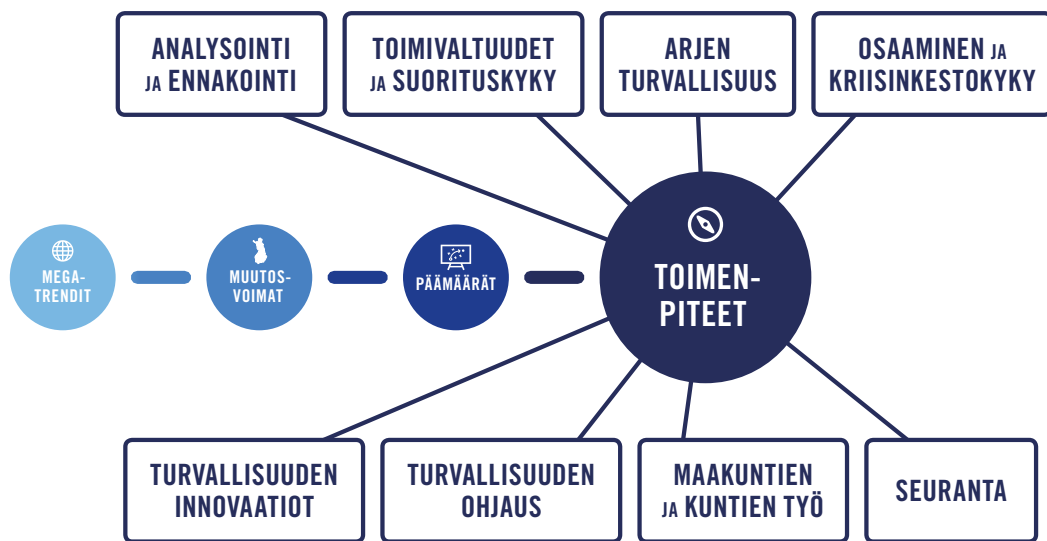

POLIISI

"Iartför
Paris,
vi har
ju Åbo"

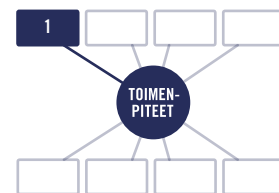

3. TOIMENPIDEOHJELMA

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 1:

ANALYSOINTI JA ENNAKOINTI

TAVOITE

Tehdään jatkuvaa analyysiä ja tuotetaan tutkimuksiin, selvityksiin ja tilastoaineistoihin perustuvaa ilmiötasoista ennakointitietoa sisäisestä turvallisuudesta julkishallinnolle, elinkeinoelämälle sekä kolmannelle sektorille. Ennakoinnin tavoitteena on vastata monimutkaisiin turvallisuusongelmiin nykyistä aiemmin ja nopeammin sekä oikeasuhtaisesti ja kustannustehokkaasti.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Globaali turvallisuusympäristö, monimuotoinen polarisaatio, arvojen sirpaloituminen, muuttoliikkeiden turvallisuusvaikutukset, teknologia, julkinen talous, ääriliikkeet ja -ideologiat

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA:

*Ajantasainen ennakointi ja tilannekuva
Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja -prosessit*

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

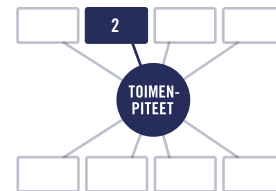
1. Luodaan sisäisen turvallisuuden strategisen tason analyysi- ja ennakointitoiminto valtioneuvostotason johtamisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä sisäisen turvallisuuden verkostoyhteistyön tueksi. Analysointi- ja ennakointitoiminto kerää, analysoi ja raportoi tietoa keskeisiksi tunnistetuista sisäisen turvallisuuden ilmiöistä. Lisäksi toiminto suorittaa jatkuvaa sisäisen turvallisuuden ilmiöiden ennakointia sekä tutkimuksiin ja selvityksiin perustuvaa arviointia eri toimijoiden ja päätöksenteon vaikutuksesta turvallisuusilmiöihin. Toiminto kytkeytyy tiiviisti sisäiseen turvallisuuteen liittyvään tutkimustoiminnan koordinaatioon ja rahoitusyhteistyöhön ja se sovitetaan yhteen valtioneuvoston laajan ennakointityön sekä kokonaisturvallisuuden ennakointiverkoston toiminnan kanssa.
2. Luodaan tutkimus- ja rahoitusyhteistyön rakenteet ja käytännöt sisäasiainhallinnon ja Eurooppalaisen hybridiuhkien osaamiskeskuksen (Hybrid COE) välille, keskittyen erityisesti henkisen kriisinkestokyvyn kysymyksiin.

VASTUUTAHO (päävastuutaho lihavoituna)

Sisäministeriö - Toiminto perustetaan sisäministeriöön, jossa se toimii yhteistyössä valtioneuvoston, sisäisen turvallisuuden viranomaisten sekä muiden keskeisten sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa. Palvelua tuotetaan päätöksentekijöiden lisäksi sisäisen turvallisuuden verkostoyhteistyöhön osallistuville, kuten viranomaisille, alue- ja paikallishallinnolle, järjestöille sekä elinkeinoelämälle.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 2:

TOIMIVALTUUDET JA SUORITUSKYVYT

Toimenpidetekokonaisuudella toteutetaan hallituksen toimintasuunnitelman 2017–2019 turvallisuuden painopistealueen tavoitteet. Toimenpidetekokonaisuudella on erillinen toimeenpanosuunnitelma.

TAVOITE

Turvallisuusviranomaisten ydintoiminnot ja palvelutaso ovat turvattuja. Turvallisuusympäristön muutoksiin vastataan ajanmukaistamalla turvallisuusviranomaisten tilannekuvaa, toimivaltuuksia sekä parantamalla viranomaisten suorituskykyä.

Nyt yhteiskunnan mahdollisuudet reagoida kansalliseen turvallisuuteen kohdistuviin uhkiin ovat kestävämmässä epäsuhdassa uhkien toteutuessaan aiheuttamien vahinkojen kanssa. Uusien uhkien ilmenemismuotoja ovat esimerkiksi terrorismi sekä hybridi- ja kyberuhkat, jotka voivat olla myös voimapolitiikan välineitä.

Varmistetaan, että sisäministeriön ja valtioneuvoston kokonaistilannekuva sekä siviilitiedustelulla hankittu analysoitu tieto on kaikkien kansallisen turvallisuuden suojaamiseen osallistuvien toimijoiden käytössä oikea-aikaisesti.

Parannetaan turvallisuusviranomaisten toimintavalmiutta ja suorituskykyä muuttuneen toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti kehittämällä toimivaltuuksia, varautumista, toimintamalleja ja voimavaroja.

Vahvistetaan turvallisuustoimijoiden strategisen turvallisuusviestinnän osaamista. Vähennetään viranomaisten sekä muiden toimijoiden yhteistyöllä tahallisen ja tarkoituksellisen virheellisen tiedon levittämisen kielteisiä turvallisuusvaikutuksia.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Globaali turvallisuusympäristö, monimuotoinen polarisaatio, arvojen sirpaloituminen, muuttoliikkeiden turvallisuusvaikutukset, teknologia, ääriilikkeet ja ideologiat

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA:

*Ajantasainen ennakointi ja tilannekuva
Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja -prosessit
Kriisinkestävä yksilö ja yhteiskunta*

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

Viranomaisten toimivaltuudet ja suorituskyky

1. Varmistetaan viranomaisten pitkän aikavälin resurssisuunnittelu.
2. Tarkennetaan viranomaisten normaali- ja poikkeusolojen toimivaltuudet sekä virka-apumenettelyt, ja toteutetaan lainsäädäntöhankkeita hybridi- ja informaatiovai-kuttamisen uhkiin varautumiseksi, laittomaan maahantuloon varautumiseksi sekä terrorismiin, ääriliikkeisiin ja järjestäytyneeseen sekä verkko ja talousrikollisuuteen varautumiseksi ja vastaamiseksi. Päivitetään terrorismin torjunnan strategia.
3. Luodaan poliisille ja rajavartiolaitokselle myös normaalioloissa käytettävissä olevat reservit ja harjoitetaan niitä. Valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset.
4. Laaditaan kehittämissuunnitelma henkilöstön osaamistarpeiden kehittämiseksi, määritetään sisäisen turvallisuuden viranomaisten ydintehtävät ja yhteistyön tehos-tamistarpeet, priorisoidaan poliisitoiminnot, määritetään ja varmistetaan hätäkes-kushenkilöstön vähimmäistaso.
5. Toteutetaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten tarvittavia kalusto- ja järjestel-mähankintoja suuronnettomuuksiin, terrorismiin, hybridiuhkiin, verkkorikollisuu-teen ja muihin muuttuneen toimintaympäristön uhkiin vastaamiseksi.

Uusien toimintojen ja hankintojen rahoituksesta päätetään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelun yhteydessä. Toimenpiteiden edellyttämä valtion rahoitus toteutetaan valtiontalouden kehysten puitteissa tarvittaessa kohdentamalla määrärahoja uudelleen.

VARAUTUMINEN JA VALMIUS

6. Vahvistetaan itärajan valvontaa sekä rajatarkastuksia ja poliisin näkyvyyttä sekä toimintavalmiutta varmistamalla poliisimiesten riittävä vahvuus, päivitetään varau-tumissuunnitelmat ja tiivistetään yhteistyötä Frontexin kanssa.
7. Parannetaan varautumisen toimintamalleja kaikilla tasoilla jatkokehittämällä vi-ranomaisten yhteistoimintaa, kansallista riskienarviointia, varastointimenetelmiä, aie- ja valmiussopimuksia julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä, suuronnetto-muusvalmiutta sekä varmistamalla näihin liittyvä harjoitustoiminta.

8. Täsmennetään valtioneuvoston tilannekeskuksen, sisäministeriön, puolustusministeriön, muiden ministeriöiden sekä turvallisuuskomitean kesken reaaliaikaisen tilannekuvan toimintamalli hallituksen esityksen laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta mukaisesti.
9. Arvioidaan valmiuslain päivitystarpeet eri hallinnonalojen näkökulmat huomioiden.
10. Sisäministeriö toteuttaa poikkihallinnollisen itsearvioinnin siviilivalmiuden tilasta löytääkseen keskeiset siviilivalmiuden kehittämiskohteet. Arvioinnissa hyödynnetään kansainvälisiä arviointikriteereitä.

Hybridivaikuttamisen tunnistaminen ja strateginen viestintä turvallisuuden tunteen parantamiseksi

11. Tehostetaan tiedonvaihtoa sisäasiainhallinnon viranomaisten ja valtioneuvoston tilannekeskuksen välillä liittyen sellaisten häiriötilanteiden havaintoihin, joiden voidaan katsoa liittyvän mahdolliseen hybridivaikuttamiseen.
12. Kehitetään strategista turvallisuusviestintää osana viranomaisten tavanomaista viestintää ja kriisiviestintää yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Strategisella turvallisuusviestinnällä tarkoitetaan, että oikea tieto, oikealta toimijalta ja oikea-aikaisesti tavoittaa ne, jotka ovat haavoittuvaisia erilaisille turvallisuuden tunnetta heikentäville viesteille. Toiminnassa priorisoidaan ajankohtaisia turvallisuusilmiöitä, joihin liittyy tarkoituksellista väärän tiedon leviämistä.

SIVIILITIEDUSTELU

13. Hyödynnetään siviilitiedustelua täysimääräisesti kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi terrorismilta, laittomalta tiedustelutoiminnalta ja muilta uhkilta. Luodaan tarvittavat pysyvät yhteistyörakenteet, jotta kaikki toimijat, jotka voivat estää ja torjua kansallisen turvallisuuden uhkia saavat tarvitsemansa tiedon käyttöönsä, tietoa voitaisiin vaihtaa monenvälisesti ja että toimenpiteistä voidaan sopia yhdessä toimijoiden tehtävien ja vastuiden mukaisesti.

KYBERTURVALLISUUS

Toteutetaan Suomen kyberturvallisuusstrategian toimeenpano-ohjelman 2017–2020 lisäksi seuraavat toimet:

14. Laaditaan kyberrikollisuuden ennalta estävän toiminnan toimenpideohjelma. Selvitetään kansallisen oikeusapulainsäädännön kehittämistarpeet rajat ylittävän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi erityisesti kyberrikollisuuden osalta.

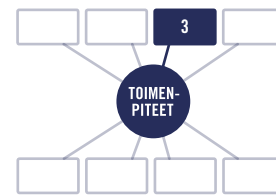

VASTUUTAHO (päävastuutaho lihavoituna)

Sisäministeriö, puolustusministeriö, Valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, muut ministeriöt ja viranomaiset, turvallisuuskomitea

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 3:

ARJEN TURVALLISUUS

TAVOITE

Varmistetaan, että viranomaisten ja oikeusjärjestelmän toiminta sekä rikoksia ennalta estävät palvelut sovitetaan yhteen siten, että ne vähentävät syrjäytyneiden henkilöiden rikollisuutta mahdollisimman tehokkaasti.

Nuorten syrjäytymiskehitykseen puututaan mahdollisimman varhain moniammatillisin keinoin.

Toimitaan aktiivisesti ikääntyneiden, lasten ja nuorten turvallisuuden parantamiseksi sekä alueellisen segregaaation ehkäisemiseksi kasvukeskuksissa.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Monimuotoinen polarisaatio, muuttoliikkeiden turvallisuusvaikutukset, arvojen sirpaloituminen, ääriliikkeet ja ideologiat

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA:

*Syrjäytymisestä aiheutuvan turvattomuuden torjunta
Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja -prosessit*

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

1. Laaditaan syrjäytymiseen liittyvän rikollisuuden vähentämisen toimintamalli, jossa rikosprosessiin sovitetaan yhteen eri viranomaisten toiminnot ja muiden, ennalta ehkäiseviä palveluita tuottavien tahojen toimenpiteet koordinoitusti ja yksilön tar-

peet huomioiden. Toimintamalli pannaan toimeen valtioneuvoston alaisten viranomaisten osalta ohjauksen keinoin ja muiden kanssa yhteistyömenettelyillä.

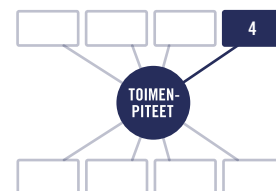
2. Luodaan toimintamallit sekä ohjeet viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen keskinäiseen turvallisuushkia koskevan tiedon vaihtoon erityisesti moniammatillisessa työssä. Varmistetaan turvallisuusviranomaisten ja terveydenhuollon saumaton yhteistyö mielenterveysongelmista johtuvan väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Selvitetään mahdolliset säädösmuutostarpeet ja toteutetaan ne.
3. Hyödynnetään järjestelmällisesti kouluterveyskyselyjä nuorten turvallisuuden parantamisessa ja syrjäytymisestä johtuvien turvallisuusongelmien ennaltaehkäisyssä.
4. Päivitetään ikääntyneiden turvallisuusohjelma (2011). Ohjelman suositukset ja ratkaisut viedään osaksi maakuntien ja kuntien turvallisuussuunnittelua. Erityistä huomiota kiinnitetään ikääntyneiden yhdenvertaisiin osallistumismahdollisuuksiin turvallisuuteen liittyvissä asioissa.
5. Vahvistetaan kaupunkien kykyä ehkäistä kaupunkien sisäistä segregaatiokehitystä monimuotoisesti. Luodaan toimintamallit hyvien väestösuhteiden rakentumiselle paikallisyhteisöissä. Hyviä väestösuhteita edistämällä lisätään ihmisten hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta sekä ennalta ehkäistään väestöryhmien välisiä jännitteitä ja rikoksia.

VASTUUTAHOT (päävastuutahot lihavoituna)

Oikeusministeriö/rikoksantorjuntaneuvosto ja etnisten suhteiden neuvottelukunta, **sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, poliisi, syyttäjälaitos, rangaistusten täytäntöönpanoviranomaiset, aluehallintovirastot, Kuntaliitto, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos** maakunnat, kunnat ja järjestöt

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 4:

TURVALLISUUSOSAAMINEN JA KRIISINKESTOKYKY

TAVOITE

Yhteiskunta koostuu kriisinkestävistä yksilöistä, joilla on monipuoliset turvallisuustiedot ja taidot ja jotka ovat varautuneita erilaisiin arjen häiriötilanteisiin. Kriisinkestokyvyllä tarkoi-

tetaan sitä, että yksilöillä on valmiudet kohdata erilaisia häiriötilanteita, joita ei hyvälläkään viranomaistoiminnalla voida ennalta estää tai ennakoita, sekä toipua niistä nopeasti.

Kehitetään yhteiskunnan ja yksilöiden kriisinkestokykyä verkostomaisella yhteistyöllä valtio neuvoston, järjestöjen, yhdistysten ja elinkeinoelämän kanssa. Kolmas sektori on keskeinen toimija yksilöiden kriisinkestokyvyn parantamisessa. Järjestöt toimivat lähellä kansalaisia ja tarjoavat monenlaisia oppimisen, osallistumisen sekä vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Tuetaan ja vahvistetaan erityisesti lasten ja nuorten sekä heidän kanssaan työskentelevien tahojen turvallisuusosaamista eri kohderyhmien tarpeet ja vahvuudet huomioiden. Edistetään varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten turvallisuuskulttuuria. Vahvistetaan varhaiskasvatuksen, opetustoimen oppilaitosten henkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksessa turvallisuusosaamista.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Monimuotoinen polarisaatio, arvojen sirpaloituminen, globaali turvallisuusympäristö, teknologia, julkinen talous, ääriliikkeet

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA:

*Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja – prosessit
Kriisinkestävä yksilö ja yhteiskunta*

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

1. Laaditaan ja toimeenpannaan toimintaohjelma kansalaisten kriisinkestokyvyn parantamiseksi yhteistyössä viranomaisten ja järjestöjen kanssa.
2. Tuotetaan ratkaisut ja suositukset yksilön ja yhteisöjen valmiuksiin, osaamiseen ja tietoihin varauduttaessa erilaisiin turvallisuustilanteisiin 72 tuntia – varautumiskonseptin mukaisesti sekä hyödyntäen arjen turvallisuuteen liittyvien ohjelmien tuloksia. Keskitytään erityisesti henkiseen kriisinkestokyvyn edistämiseen ja ajankohtaisiin turvallisuusosaamisen haasteisiin, kuten informaatio- ja hybridi-vaikutteiselta suojautumiseen. Työssä huomioidaan tarkoituksenmukaisilta osin yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan kytkeytyvä valmius- ja varautumistyö. Toimenpiteen kohteena ovat erityisesti ryhmät, jotka aiemmin eivät ole olleet varautumistoiminnan ytimessä kuten naiset ja nuoret.
3. Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen turvallisuusosaamisen vahvistamiseen suunnattua täydennyskoulutusta kohdennetaan erityisesti varhaiskasvatuksen johtajille sekä koulujen ja oppilaitosten rehtoreille. Vahvistetaan lasten ja nuorten turvallisuustaitoja opetuksessa sekä vahvistetaan lasten ja nuorten monilukutaitoon

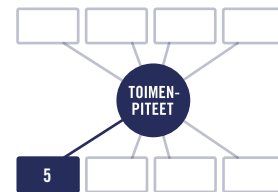
liittyvää osaamista. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä ja se linkittyy vahvasti tieto- ja viestintäteknologian taitoihin. Lisätään lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua arjen turvallisuuteen liittyvään päätöksentekoon.

4. Lisätään Suomen turvallisuuden kannalta merkityksellistä tutkimustietoa terrorismista ja väkivaltaisesta radikalisoitumisesta sekä hybridiuhkista.

VASTUUTAHOT (päävastuutahot lihavoituna)

Opetus- ja kulttuuriministeriö, opetushallitus, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, turvallisuuskomitea, Kuntaliitto, aluehallintovirastot, maakunnat, kunnat, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Finanssiala, SPR, SPEK ja muut järjestöt

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 5: TURVALLISUUDEN INNOVAATIOT

TAVOITE

Sisäisen turvallisuuden innovaatio-ohjelmalla toteutetaan hallituksen kärkihankkeen tavoitteita julkisten palveluiden digitalisoinnista sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnasta kilpailukyyn ja tuottavuuden parantajana.

Tavoitteena on hyödyntää turvallisuustyössä tehokkaasti uutta teknologiaa ja tuottaa innovatiivisia palveluita. Tuottavuutta ja tuloksellisuutta parantavia digitaalisia julkisia palveluja ja toimintatapoja tavoitellaan uudella teknologialla.

Kotimaiset innovaatiot ja julkiset referenssiasiakkuudet edesauttavat suomalaisten menestyvien vientituotteiden ja palveluiden syntyä. Viranomaisten sekä varsinkin pienten ja keskisuurten uuden teknologian yritysten yhteistyötä lisätään.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Teknologia, julkinen talous

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA

Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja -prosessit

KEINOT

1. Laaditaan ja toteutetaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja suomalaisen elinkeinoelämän yhteinen turvallisuuden innovaatio-ohjelma. Valmistelussa huomioidaan kansainväliset mallit ja hyvät käytännöt.
2. Viedään innovaatioiden käyttöönotto osaksi sisäasiainhallinnon tulosohtausjärjestelmää.
3. Käytetään innovatiivisten julkisten hankintojen työkaluja ja prosesseja sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja yritysten innovaatioyhteistyön edistämiseksi.

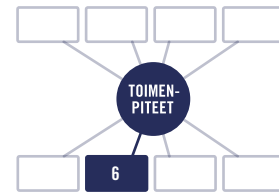
VASTUUTAHOT (päävastuutahot lihavoituna)

Työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sisäisen turvallisuuden viranomaiset, aluehallintovirastot, maakunnat, yritykset ja elinkeinoelämä, Sitra, Tekes

---

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 6:

SISÄISEN TURVALLISUUDEN OHJAUS

TAVOITE

Luodaan ilmiöpohjaisesti yhteen toimiva ohjausjärjestelmä uusiin ja monimutkaisiin sisäisen turvallisuuden ilmiöihin vastaamiseksi.

Monimutkaistuva turvallisuusympäristö, uudet turvallisuushaasteet ja niiden juurisyyt eivät noudata vanhoja hallinnonalojen rajoja. Suuri osa ongelmista edellyttää useiden hallinnonalojen samanaikaisia ja yhteen sovitettuja toimia, jotta niihin voidaan vastata yhteiskunnan kannalta kustannustehokkaasti. Tämän toteutuminen edellyttää ilmiölähtöistä ja poikkihallinnollista tietoa ja osaamista sisäisestä turvallisuudesta ja sen johtamista eri tasoilla.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Globaali turvallisuusympäristö, monimuotoinen polarisaatio, arvojen sirpaloituminen, muuttoliikkeiden turvallisuusvaikutukset, teknologia, julkinen talous, ääriliikkeet ja ideologiat

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA

*Ajantasainen ennakointi ja tilannekuva
Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja -prosessit*

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

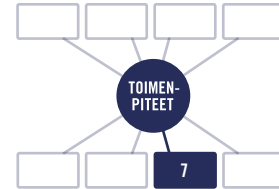
1. Määritellään jatkuvan ennakointityön perusteella määräaikaiset poikkihallinnolliset sisäisen turvallisuuden tavoitteet.
2. Tavoitteisiin etenemisen keinoja määriteltäessä korostetaan hallinnonalarajat ylittävää, verkostomaista yhteistyötä. Määrittelyssä huomioidaan viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden erilaiset ohjausmallit ja -rakenteet.
3. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaa priorisoidaan sen mukaisesti, mihin ilmiöihin voidaan tehokkaimmin vaikuttaa kunkin viranomaisen omilla ja yhteisillä toimenpiteillä.
4. Kehitetään rikosoikeusjärjestelmän prosessimaista ohjausta siten, että esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten, tuomioistuinlaitoksen ja rikosseuraamuslaitoksen yhteistoiminta ja vaikuttavuus optimoidaan analysoidun tutkimustiedon perusteella
5. Kehitetään poikkihallinnollista osaamista viranomaisten toiminnan johtamisessa kehittämällä virkanimitysmenettelyjä, tehtäväkiertoja ja urapolkuja siten, että ne tukevat monialaisen osaamisen kehittymistä.

VASTUUTAHO (päävastuutaho lihavoituna)

Sisäministeriö yhteistyössä sisäisen turvallisuuden viranomaisten sekä muiden keskeisten toimijoiden kanssa (seurantajärjestelmä), kaikki ministeriöt omalta osaltaan (ohjaus)

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 7:

MAAKUNTIEN JA KUNTIEN TURVALLISUUSTYÖ

TAVOITE

Turvallisuussuunnittelu, ennalta estävä turvallisuustyö ja varautuminen ovat osa uusien maakuntien tehtäviä. Maakunnilla on myös mahdollisuus ohjata kunnissa tapahtuvaa turvallisuustyötä.

Arjen turvaa parannetaan varmistamalla maakuntauudistuksessa sellaiset turvallisuusyhteistyön rakenteet, missä viranomaiset, elinkeinoelämä ja järjestöt tekevät laaja-alaista ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä.

Maakuntien ja kuntien turvallisuustyössä huomioidaan myös yksilöt yhdenvertaisella ja osallistavalla tavalla.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Monimuotoinen polarisaatio, muuttoliikkeiden turvallisuusvaikutukset, arvojen sirpaloituminen, globaali turvallisuusympäristö, teknologia, julkinen talous, ääriliikkeet

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA

Ajantasainen ennakointi ja tilannekuva

Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja -prosessit

Syrjäytymisestä aiheutuvan turvattomuuden torjunta

Kriisikestävä yksilö ja yhteiskunta

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

1. Tuotetaan suositukset sisäisen turvallisuuden kirjaamisesta maakuntien ja kuntien strategioihin sekä yhtenäistetään kuntien ja maakuntien turvallisuussuunnittelu osaksi sähköisiä hyvinvointikertomuksia. Työn lähtökohtana ovat sisäministeriön julkaisu Päätöksiä turvallisuudesta (2014) sekä sosiaali- ja terveysministeriön suositukset Tunnista, turvaa ja toimi (2008). Hyödynnetään varautumisen alueellisen tason yh-

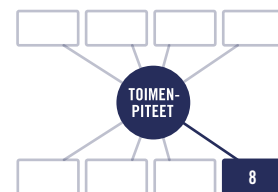

- teensovittamisen järjestäminen ja valmistelu maakunnissa -hankkeen tuotokset.
2. Määritellään indikaattorit, jotka tuottavat tarkoituksenmukaista tietoa sisäisen turvallisuuden tilasta kunnissa ja maakunnissa.
  3. Tuetaan ja edistetään maakuntien sisäisen turvallisuuden tehtävien organisointia. Hyödynnetään testattujen hyvien käytäntöjen, kuten Lapin turvallisuusverkoston ja Pirkanmaan turvallisuusklusterin, toimintamalleja. Yhteistyöverkostojen kautta luodaan alueellisia tiedonvaihdon ja ongelmanratkaisun verkostoja viranomaisten, yritysten, oppilaitosten ja järjestöjen välillä sekä edistetään uusien turvallisuutta parantavien tuotteiden ja palveluiden syntyä.

VASTUUTAHO (päävastuutaho lihavoituna)

Sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, turvallisuuskomitea, aluehallintovirastot, maakunnat, kunnat, Rikksentorjuntaneuvosto, Kuntaliitto, järjestöt, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 8: SEURANTA

TAVOITE

Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpano ja seuranta järjestään avoimella ja vuorovaikutteisella tavalla yhteisen digitaalisen palveluväylän kautta.

Sisäisen turvallisuuden työn ytimessä on yhteinen tietopohja, jäsennelty ja analysoitu tieto, sekä tämän tiedon viestiminen monipuolisesti kaikille sisäisen turvallisuuden työhön kytkeytyville sidosryhmille. Tietopohjan perustana on ajantasainen, varmistettu ja olennainen tieto, jota saadaan nykyisten lähteiden lisäksi strategian myötä perustettavan analyysi- ja ennakointitoiminnon kautta.

VASTAA SEURAAVIIN TUNNISTETTUIHIN MUUTOSVOIMIIN:

Monimuotoinen polarisaatio, muuttoliikkeiden turvallisuusvaikutukset, arvojen sirpaloituminen, globaali turvallisuusympäristö, teknologia, julkinen talous, ääriliikkeet

TUKEE SEURAAVIEN STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISTA:

Tehokkaat turvallisuusrakenteet ja – prosessit
Ajantasainen ennakointi ja tilannekuva
Kriisinkestävä yksilö ja yhteiskunta

TAVOITTEEN SAAVUTTAMISEN KEINOT

1. Perustetaan sisäisen turvallisuuden palveluväylä, joka toimii vuorovaikutteisena yhteistyöalustana asiantuntijoille, sidosryhmille ja kansalaisyhteiskunnalle sekä strategian toimeenpanon seurannan kanavana.
2. Palveluväylän hallinnoinnin päävastuu on sisäministeriöllä, mutta sisällön tuotannosta vastaa laaja poikkihallinnollinen ryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki sisäisen turvallisuuden strategiatyöhön kytkeytyvät toimijat (viranomaiset, elinkeinoelämä, järjestöt, tutkimuslaitokset).
3. Palveluväylä kerää yhteen sisäisen turvallisuuden strategiaan liittyvät hankkeet, kokeilut, toimintamallit, informaation, sosiaalisen median ja tutkimuksen. Sisältö käsittää lisäksi erilaisten verkostojen sekä seminaarien tietoja. Sisältö jäsentyy ilmiölähtöisesti.

VASTUUTAHO (päävastuutaho lihavoituna)

Sisäministeriö, valtiovarainministeriö, Valtori, sisäisen turvallisuuden verkostoyhteistyöhön osallistuvat toimijat laajasti, ml. elinkeinoelämä ja järjestöt

LIITE

Strategian ohjausryhmän kokoonpano

Nerg Päivi	SM	Kansliapäällikkö, ohjausryhmän puheenjohtaja
Aaltomaa Kauko	SM	Osastopäällikkö
Eloranta Jarkko	SAK	Puheenjohtaja
Fjäder Sture	Akava	Puheenjohtaja
Gustafsson Jari	TEM	Kansliapäällikkö
Hartikainen Antti	Tulli	Pääjohtaja
Hasari Marko	SPEK	Toimitusjohtaja
Himberg Kimmo	SM	Projektijohtaja, ohjausryhmän sihteeri
Häkämies Jyri	EK	Toimitusjohtaja
Järvikare Terhi	VM	Ylijohtaja
Karhunen Minna	ESAVI	Ylijohtaja
Karhunen Risto	Finanssiala	Johtaja
Koivuranta Eija	Väestöliitto	Toimitusjohtaja
Koskinen Esko	SM/PEO	Osastopäällikkö
Koskinen Jari	Suomen Kuntaliitto	Toimitusjohtaja
Kosonen Mikko	Sitra	Yliasiamies
Kumpula Kristiina	SPR	Pääsihteeri
Laitinen Ilkka	Raja	Apulaispäällikkö
Lankinen Timo	VNK	Alivaltios sihteeri
Lehikoinen Anita	OKM	kansliapäällikkö
Lehmus Pasi	Valtori	toimitusjohtaja
Luoma Raimo	Huoltovarmuuskeskus	Toimitusjohtaja
Mannila Heikki	Suomen Akatemia	Pääjohtaja
Martikainen Harri	SM	Kehittämisohtaja
Parkkonen Jari	Suomen Kuntaliitto	Maakuntajohtaja
Penttilä Risto E.J.	Keskuskauppakamari	Toimitusjohtaja
Sillanaukea Päivi	STM	Kansliapäällikkö
Soini Pekka	Tekes	Pääjohtaja
Stenlund Peter	UM	Valtios sihteeri
Vestala Leena	Ely-keskus	Ylijohtaja
Vilkkonen Laura	LVM	Ylijohtaja
Vuorio Jorma	SM/MMO	Osastopäällikkö
Välimaa Asko	OM	Kansliapäällikkö

Kuvat:

s. 8 ja s. 18 © Riitta Supperi / Keksi / Team Finland

s. 34 © Jukka Rapo / Keksi / FIB

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 15/2017
ISBN NID.: 978-952-324-137-4
ISBN PDF: 978-952-324-138-1